

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

**Ніжинський обласний педагогічний ліцей
Чернігівської обласної ради**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ
СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Ніжин, 27 вересня 2016 р.)**

Ніжин
2016

УДК 34
ББК 67я43
А43

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 4 від 10.11.2016 р.

Редакційна колегія:

Барановський Ф. В., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Геєць І. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Городецька І. А., кандидат юридичних наук, доцент кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Дудченко О. С., кандидат юридичних наук, доцент кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Актуальні проблеми розвитку публічного права в контексті
А43 реформування сучасного законодавства [Електронне видання] : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ніжин,
27 вересня 2016 р.). – 86 с.

У збірнику містяться матеріали наукових праць учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, що присвячені дослідженню актуальних проблем розвитку публічного права в контексті реформування сучасного законодавства.

Розрахований на студентів, аспірантів, викладачів, науковців.

УДК 34
ББК 67я43

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.
Послідовність тез у збірнику подано відповідно до черговості їх надходження до
орґкомітету конференції.*

© Автори, 2016
© НДУ ім. М. Гоголя, 2016

ЗМІСТ

Мушенко В.В. Сучасні особливості правового регулювання національного екологічного оподаткування	5
Найда І.В. Регулювання трудових відносин в Україні нормами міжнародного публічного права.....	8
Геєць І.В. Правові основи діяльності жіночих навчальних закладів у ХІХ ст. (на матеріалах Чернігівської губернії).....	11
Городецька І.А. До питання класифікації адміністративних актів Державної інспекції України з питань праці	13
Деєв А.Ю. Розвиток публічного права в сучасній Україні: окремі аспекти ..	15
Дудка Л.О. Проблемний підхід у викладанні правознавчих дисциплін	17
Мушенко В.В., Ласточкіна А.О. Юридична відповідальність за порушення у сфері оподаткування	20
Сало В.А. Правове оформлення зовнішньополітичних зносин Української РСР у повоєнні роки	22
Ковгановська О.О. Держава як основний суб'єкт міжнародного права	27
Колінько О. О. Значення забезпечення реалізації права дитини на нормальний розвиток	30
Левченко Я.В. Особливості застосування політичної реклами в Україні.....	33
Лукаsevич А.В. Щодо визначення поняття "інклюзивна освіта" у міжнародних нормативно-правових актах	36
Тяжина Валентина Удосконалення повноважень окремих державних органів у сфері забезпечення екологічної безпеки.....	38
Арутюнова К.С. Підприємництво в Україні: проблеми та перспективи розвитку	41
Багненко Ольга Притягнення до кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво	43
Брусовцова Світлана Кримінологічна характеристика злочинності у сфері статевих зносин	46
Воробей Марія Проблеми та перспективи приватної нотаріальної діяльності в Україні	48
Зіньова Н.К. Міжнародно-правові норми щодо жіночої праці	51
Зіньова О.С. Проблематика особистих немайнових прав фізичної особи	54
Кашинська Анна Застосування досвіду правового регулювання приватної охоронної діяльності США в Україні	56
Ярошенко М.М. Іноземне інвестування в Україні	59

Марчишак М. М. Щодо питання реалізації в Україні норм конвенцій Міжнародної Організації Праці	61
Макарук М.Д. Деякі аспекти правового регулювання спільної сумісної власності подружжя	63
Галушка Анастасія Адміністративна відповідальність посадових осіб за правопорушення у сфері інтелектуальної власності.....	65
Падалка Домініка Сучасна парадигма охоронної діяльності в Україні	68
Парасюк В. Ю. Деякі методологічні аспекти розвитку публічного права	71
Глухенька В.О. Адміністративна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами.....	73
Горященко К. В. Використання інтерактивних технологій при вивченні шкільного курсу "Правознавство"	75
Марченко В.С. Нормативно-правові аспекти співпраці України та ЄС.....	78
Іванова А.С. Адміністративна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності.....	81
Бобок М.О. Конституція як основне джерело публічного права	84

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Мушенко В.В.,

к. ю. н., доц.,

доцент кафедри загальноправових дисциплін,

Київський національний торговельно-економічний університет

Довкілля є складним поняттям, у рамках якого, протягом тривалого періоду розвитку, закріпились декілька форм взаємодії суспільства і природи. Одна з головних полягає у охороні довкілля з метою збереження людини, як біологічного і соціального організму.

Виходячи з цього вбачається доцільним вивчення історії та динаміки розвитку екологічного податкового законодавства, на різних етапах існування і розвитку української державності, з метою напрацювання шляхів його удосконалення сучасної правової парадигми екологізації оподаткування.

Метою дослідження є аналіз етапів правового регулювання екологічного оподаткування в Україні періоду незалежності та надання пропозицій щодо удосконалення правового механізму сучасного екологічного податку.

На сучасному етапі нормативно-правового регулювання суспільно-економічних процесів, екологічне оподаткування являє собою визначений у Податковому кодексі України (надалі – ПК України) правовий механізм справляння екологічного податку, який забезпечує накопичення державою коштів для фінансування заходів охорони та зменшення негативного впливу людини на довкілля [1].

Виходячи з цього, зазначимо, що державне регулювання екологічної рівноваги являє собою процес забезпечення державою, в особі уповноважених органів, урегульованого чинним законодавством впливу на суспільні екологічні процеси з метою забезпечення достойних рівнів дохідності та прибутковості суспільно-економічної виробничої діяльності.

За період існування правової системи нашої держави та залежно від сфери застосування та особливостей вирішуваної екологічної проблеми, платність у сфері природокористування набувала різноманітних форм, а серед найбільш розповсюдженим було встановлення податку, збору чи платежу як форми примусового відчуження коштів у платника на користь держави. Дослідження різних форм екологічних стягнень у різні періоди історичного розвитку України, призводить до висновку, що еволюція форм платності природокористування призвела до змін суспільного відношення до проблем екології та вдосконалення інструментів природокористування.

Так, прийнятий у 1991 р. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" визначив стягнення плати за забруднення одним з основних принципів охорони навколишнього природного середовища. Цим Законом затверджувалася також платність спеціального використання природних ресурсів для здійснення виробничої та іншої діяльності на підставі

спеціальних дозволів. Разом з тим гарантувалося безоплатне право громадян на загальне використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб [2].

Наступним етапом розвитку платності природокористування є введення з 2011 р. ПК України екологічного податку як загальнодержавного обов'язкового платежу, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 01.04.2009 р. [1].

Платниками податку відповідно до пункту 240.1 ПК України [1] є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини, утворення радіоактивних відходів, тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Новелою в ПК України є встановлення механізму сплати податку за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин пересувними джерелами забруднення. Загалом зміни відбулися за такими ставками податків: за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин стаціонарними джерелами забруднення, за скиди забруднювальних речовин у водні об'єкти, за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, за утворення радіоактивних відходів, за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені умовами ліцензії термін.

Введений екологічний податок з 2011 р. замінив лише збір за забруднення навколишнього природного середовища, а збори за використання ресурсів, до яких, на нашу думку, за прямими чи опосередкованими ознаками слід віднести: плату за землю; плату за користування надрами; збір за користування радіочастотним ресурсом України; збір за спеціальне використання води; збір за спеціальне використання лісових ресурсів не були ліквідовані, хоча й зазнали деяких змін. Сплата цих зборів визначалась не як заходи відповідальності (санкції) за порушення екологічного законодавства, а як заходи податкового стимулювання та сплачувались незалежно від правомірності чи протиправності діяльності. Аналіз фінансово-правової природи зборів дає можливість зазначити, що такі збори застосовувались з метою: економічного стимулювання атмосферно-охоронних, водоохоронних заходів, заходів із зниження відходності виробничих процесів, переробки і безпечного захоронення відходів; формування джерел фінансування і кредитування природоохоронних заходів; відшкодування

збитків, завданих забрудненням атмосферного повітря стаціонарними об'єктами і рухомими джерелами забруднення, забрудненням поверхневих вод, морських вод і підземних горизонтів, а також відходів промислового. Сільськогосподарського, будівельного та іншого виробництва.

Однак починаючи з 2015 р., у відповідності до Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" [7] всі збори за використання ресурсів були ліквідовані. Такі зміни ПК України, на нашу думку, говорять про відхід держави від ідеї плати за природокористування, незважаючи на те, що об'єктом такого оподаткування є еколого-деструктивні фактори, які справляють вплив прямого і непрямого характеру, а також товари і послуги, що є чи можуть стати причиною природо-руйнівної дії (енергоносії, озоноруйнівні речовини, джерела шумового забруднення тощо).

Як висновок зазначимо, що позитивними моментами впровадження екологічного податку порівняно з збором за забруднення навколишнього природного середовища стали, на нашу думку, підвищення ставок екологічного податку, зокрема, значне зростання ставок за викиди надзвичайно шкідливих речовин; спрямування частини податкових надходжень на фінансування цільових проектів модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними податку тощо. Однак, до негативних аспектів впровадження екологічного податку можна віднести відсутність системи пільгового оподаткування. Впровадження систем пільгового оподаткування для підприємств, що реалізують ресурсозберігаючі технології дозволяє реалізовувати концепцію сталого розвитку економіки та популяризувати екологічно безпечну діяльність суб'єктів господарювання.

Аналізуючи існуючу на сьогодні вітчизняну систему екологічного оподаткування, можна прийти до висновку про необхідність її подальшого розвитку для підвищення впливу держави на виробничі процеси в економіці з метою отримання відповідного еколого-економічного ефекту шляхом розробки системи податкових пільг для підприємств, що модернізують виробничу базу та запроваджують інноваційні технології щодо зниження рівня шкідливого впливу на навколишнє середовище; стягнення додаткової плати за перевищення встановлених лімітів викидів шкідливих речовин; запровадження прогресивної шкали ставок екологічного податку залежно від обсягу викидів; повернення частки сплачених коштів на здійснення модернізації виробництва тощо.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010, № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України №1264-XII від 25.06.1991. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014р., № 71-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 7-8, № 9, ст.55.

РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Найда І.В., к.держ.упр., доцент кафедри права,
Київського кооперативного інституту бізнесу*

Трудові відносини в Україні інтегрують в європейському напрямку, тому важливим є питання вивчення міжнародно-правового регулювання праці, оскільки на даному етапі відбувається реформування трудового законодавства, що потребує врахування міжнародних стандартів та гарантій у сфері праці.

Проблему встановлення міжнародних стандартів та гарантій працівників у трудовому праві України в різних її аспектах вивчали в своїх наукових працях Н. Б. Болотіна, В.А. Скуратівський, Є.М. Лібанова, Н.М. Хуторян, О. М. Ярошенко та інші вчені у галузі трудового, міжнародного права та державного управління.

Праця людей та всі питання, які пов'язані із застосуванням трудових ресурсів регулюються не тільки національним законодавством, а й міжнародним. Типовим вираженням такого регулювання є система норм і стандартів, яку держави, що приєдналися до відповідного міжнародного договору, використовують у національному трудовому законодавстві.

Україна є демократичною правовою державою, що також визнає пріоритет міжнародного права над національним і як суб'єкт міжнародних відносин вона зобов'язана дотримуватись норм і принципів міжнародного права.

По-перше, Конституція України в ст. 9 визначає, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [1]. По-друге, Кодекс законів про працю України конкретизує положення Конституції України. Оскільки містить норму, згідно якої, якщо міжнародним договором або міжнародною угодою, в яких бере участь Україна, встановлено інші правила ніж ті, що їх містить законодавство України про працю, то застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди [2]. Таким чином, у сучасній правовій науці джерелами національного права, зокрема трудового, визнаються міжнародні договори ратифіковані Верховною Радою України.

Вчені виділяють концепцію міжнародно-правового регулювання праці як здійснюваної на міжнародному рівні діяльності держав та міждержавних об'єднань (організацій) щодо правового впорядкування відносин у сфері праці, їх юридичного закріплення, охорони та розвитку. Тобто, створюється система міжнародних правових актів, які є і основою, і результатом діяльності суб'єктів міжнародного права щодо регулювання відносин у сфері праці [3, с. 4].

Провідною міжнародною організацією, наділеною правом ухвалювати міжнародні правові акти у сфері праці, є Міжнародна організація праці (МОП), створена 1919 року в рамках Версальського договору, яка з 1946 року є спеціалізованим органом ООН. Мета діяльності МОП - поліпшувати умови праці і життя через ухвалення конвенцій і рекомендацій, у яких встановлюються мінімальні норми щодо: заробітної плати; робочого часу; умов зайнятості;

соціального забезпечення; адміністрації праці; тристоронньої співпраці; соціально-трудова відносин; соціального діалогу тощо.

Ратифіковані Україною конвенції МОП, яких налічується понад 50, мають статус міжнародно-правових договорів. Фундаментальними конвенціями МОП є Конвенція № 87 про свободу асоціації та захист права на організацію (1948), Конвенція № 98 про застосування права на організацію і на ведення колективних переговорів (1949), Конвенція № 29 про примусову чи обов'язкову працю (1930), Конвенція № 105 про скасування примусової праці (1957), Конвенція № 138 про мінімальний вік прийняття на роботу (1973), Конвенція № 100 про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю однакової цінності (1951), Конвенція № 111 про дискримінацію в галузі праці і занять (1958) та Конвенція № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999). Усі члени МОП, навіть ті з них, які не ратифікували зазначених конвенцій, мають зобов'язання, що випливають уже із самого факту їхнього членства в цій організації, дотримуватися, зміцнювати і реалізовувати сумлінно і відповідно до Статуту МОП принципи, що стосуються основних прав, які є предметом цих конвенцій.

Крім МОП, міжнародних профспілкових організацій, існують й інші міжнародні організації. Слід відзначити і діяльність таких організацій як Організація американських держав (ОАД), Організація африканської єдності (ОАЄ), Арабська організація праці (АОП), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), що у рамках своїх організацій регулюють трудові відносини на міждержавному рівні.

Важливим міжнародним актом, який серед іншого визначає права громадян у сфері праці, є Європейська соціальна хартія (переглянута), ратифікована Законом України "Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)" від 14 вересня 2006 року № 137-V. Особливість її ратифікації полягає в тому, що безпосередньо в названому Законі України зазначено конкретні статті і пункти частини другої Хартії, які є обов'язковими для України. Здебільшого положення Європейської соціальної хартії (переглянутої) відповідають вимогам положень конвенцій МОП, у решті випадків - кокрашують їх зміст або врегульовують питання, які не знайшли належного врегулювання вище зазначеними конвенціями.

Провідне місце серед норм міжнародного права в сфері трудових відносин посідає Загальна декларація прав людини, відповідно до якої кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття (стаття 23); має право на відпочинок і дозвілля, разом із правом на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку (стаття 24); на такий життєвий рівень, разом із їжею, одягом, житлом, медичним доглядом та соціальним обслуговуванням, який є неодмінним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини (стаття 25) тощо [4].

Відповідно до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права Україна визнає право на працю, що охоплює право кожної людини на отримання можливості заробляти на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується, і зроблять належні кроки для забезпечення цього права; визнає право кожного на справедливі і сприятливі умови праці, включаючи, зокрема:

а) винагороду, що забезпечує, як мінімум, усім трудящим:

i) справедливу заробітну плату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці, причому, зокрема, жінкам мають гарантуватися умови праці не гірше за ті, які мають чоловіки, з рівною платою за рівну працю;

ii) задовільне існування для них самих і їхніх сімей відповідно до положень цього Пакту;

b) умови роботи, що відповідають вимогам безпеки і гігієни;

c) однакову для всіх можливість просування по роботі на відповідні вищі ступені лише на підставі трудового стажу і кваліфікації;

d) відпочинок, дозвілля і розумне обмеження робочого часу, а також оплачувану періодичну відпустку, так само як і винагороду за святкові дні [5].

Отже, під міжнародним регулюванням трудових відносин слід розуміти застосування положень міжнародних документів у сфері праці до трудових і пов'язаних з ними відносин, які виникають у межах окремої держави. Цей процес включає в себе публічно-правове регулювання, що відображається у його предметі та методах. Сучасна правова наука здебільшого досліджує публічно-правове регулювання

До основних засобів міжнародного регулювання праці належать діяльність міжнародних організацій по створенню міжнародних трудових норм і принципи міжнародного регулювання праці. Серед міжнародних організацій найбільшим авторитетом користуються акти МОП завдяки дотриманню принципу трипартизму в її діяльності. Водночас зростає роль актів міжнародних недержавних організацій у регулюванні трудових відносин.

Зважаючи на норми міжнародного регулювання праці, які є основою для створення та реалізації відповідних міжнародно-правових актів, та встановлених міжнародних стандартів слід враховувати регіональні особливості України такі як анексія Криму та проведення антитерористичної операції на Сході країни.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30.
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради. – 1971. – № 322-VIII.
3. Яцкевич І.І. Поняття та особливості міжнародно-правового регулювання юридичних гарантій у сфері праці : [Електронний ресурс] / І. І Яцкевич // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2014. – № 2(10). – С.4. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14yuiusp.pdf>.
4. Загальна декларація прав людини Урядовий кур'єр від 10.12.2008 № 232
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966
Режим доступу :
http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_042/card2#Card

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ХІХ ст. (НА МАТЕРІАЛАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ)

Геєць І.В., к.ю.н., доцент кафедри політології та права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

На сьогоднішній день у багатьох містах України функціонують окремі класи і навіть навчальні заклади спеціального жіночого профілю, що засвідчує актуальність жіночої освіти – виховання "добропорядної матері родини", жінки-берегині, завдяки якій тримається сім'я і врешті-решт держава. Аналіз розвитку середньої жіночої освіти в Чернігівській губернії Російської імперії в ХІХ ст., з'ясування організаційно-законодавчих заходів Міністерства народної освіти щодо фундації загальноосвітніх установ для дівчат дає можливість розкрити одну із сторінок жіночої історії, з'ясувати роль і місце жінок у подіях минулого та інші проблеми, що знаходяться у центрі гендерних досліджень.

Упродовж другої половини ХІХ ст. в діяльності Міністерства народної освіти можна виділити три періоди, що різняться за змістом і характером заходів щодо фундації загальноосвітніх установ для дівчат.

Перший період – друга половина 50-х років – характеризується виникненням ідеї організації відкритих всестанових жіночих шкіл і її законодавчим оформленням. Справа, започаткована на урядовому рівні (доповідь міністра народної освіти А.С.Норова царю від 5 березня 1856 р.) була підтримана суспільно-педагогічним рухом, що розгорнувся у відповідь на статтю М.І.Пирогова "Питання життя". Затвердження у 1858 р. і 1860 р. "Положень про жіночі училища" засвідчило пошук нових форм і принципів улаштування навчальних закладів для дівчат. Вжиті міністерством заходи виявилися малоєфективними. В Україні на 1860 р. діяло всього 3 жіночих училища. Це зумовлювалося браком коштів (фінансування мало здійснюватися за рахунок приватних осіб і громадських установ) і відсутністю дієвої громадської підтримки нових принципів організації жіночої освіти [1, с. 47].

Упродовж другого періоду – 60-70-і роки – продовжувалося створення правового підґрунтя для заснування нових жіночих шкіл. Залучення у 1860 і 1862 рр. широких кіл громадськості до розробки шкільних статутів стало апогеєм лібералізації діяльності Міністерства народної освіти у період "великих реформ". Затверджене у 1870 р. "Положення про жіночі гімназії і прогімназії" визнало необхідність щорічної державної грошової допомоги цим установам (150 тис. крб.), що стало підставою для обмеження їх самостійності. Головним же здобутком другого періоду стала бурхлива фундація жіночих училищ. У 1870 р. на терені Наддніпрянської України діяло 28 гімназій і прогімназій для дівчат, у 1875 р. – 45, у 1880 р. – 58. Проте з другої половини 70-х років міністерські чиновники почали визнавати кількість існуючих шкіл для жінок достатньою, а програми гімназій завеликими для представниць середніх і нижчих станів [1, с.52].

У 40-60 рр. ХІХ ст. у Чернігові діяли 4 жіночі пансіони, власниками яких були Р. Лашкова, М. Фешо, М.Волкова, Р.Клицька. У Ніжині було 3 жіночі

пансіони, які створили й утримували Піотровські, Ф.Жарко, Ж.Божовська та Неметті. У Новгород-Сіверському працював один пансіон. У цих навчальних закладах перевага надавалася гуманітарним дисциплінам, особливо іноземним мовам, музиці, танцям та співам. Кількість учениць у кожному пансіоні сягала 30 осіб [2, с. 78].

У 60-х роках з'явилися жіночі училища, що з 1871 р. відкривали наступні класи та переросли в гімназії. Курс навчання в них відповідав чоловічим гімназіям, за винятком вивчення давніх мов. На початку ХХ ст. існувало 10 таких гімназій.

Засноване 1865 р. Чернігівське жіноче училище в 1871 р. перетворено на гімназію. Водночас значно збільшується мережа навчальних закладів такого типу на території губернії. Зокрема, було відкрито Новгород-Сіверську (1875), Новозибківську (1883), Глухівську (1894), Стародубську (1902), Сосницьку (1906), Кролевецьку (1907), Конотопську та Клишівську (1908), Городянську (1911) гімназії. Містилися вони як у спеціально збудованих приміщеннях, так і в існуючих міських.

Третій період – 80-90-і роки – позначився змінами, викликаними реакційною політикою царизму. Міністерство звертається до запобіжних заходів, спрямованих на “ошляхетнення” соціального складу учениць, на контроль позашкільного життя, на призупинення процесу фундації нових закладів. Але модернізаційні процеси були незворотними і урядові контрреформи зазнали поразки [1, с.98].

У Чернігівській губернії крім державних, відкривалися і приватні жіночі гімназії. У 1913 році їх налічувалося 13, у тому числі П.І. Кушакевича (1884 р.) та А.Г. Крестинської у Ніжині; Н.М. Заостровської (1910 р.), групи батьків (1911 р.) у Чернігові; М.М. Тимченко (1912 р.) у Борзні; О.Г. Журид у Конотопі, товариства освіти у Шостці (1914 р.); Н.Г. Горожанкіної у Коропі, М.В. Ніколаєвської у Новозибкові; А.С. Міцкевича у Мглині; М.В. Литвиненко в Почепі; О.К. Звиногородської в Козельці; К.Є. Бендрикової-Ганжі для обох статей (1915-1916 рр.) в Острі Козелецького повіту.

Діяли жіночі прогімназії як державні навчальні заклади – у Козельці з 1914 р. та у Мені з 1916 р. Працювали також і приватні жіночі прогімназії. Їх власниками були Є.Д.Іващенко (з 1912 р.) в Острі; М.П. Жуковська в Ічні та М.Г. Мерна в Мені (обидві з 1913 р.) [3, с.105].

Таким чином, аналіз розвитку жіночих середньоосвітніх закладів, заснованих різними відомствами, доводить, що результативнішою була діяльність Міністерства народної освіти, яке найпослідовніше впроваджувало нові принципи організації жіночої освіти і створило найбільшу мережу шкіл. Проведене нами дослідження дозволяє зробити висновок про те, що в Чернігівській губернії, як в Україні так і в усій дореволюційній Росії, була сформована система нижньої та середньої професійної освіти. Реформування жіночої освіти було складовою часткою кардинальних модернізаційних перетворень середини ХІХ ст., пов'язаних із становленням індустріального суспільства, яке поставило нові вимоги до організації й змісту навчання представниць різних станів.

Список використаних джерел:

1. Отчет Черниговской губернской земской управы за 1899 год. – Чернигов: Тип. Губ. Земства, 1899. – 352 с.
2. Отчет Черниговской губернской земской управы за 1914 год. – Чернигов: Тип. Губ. Земства, 1916. – 292 с.
3. Русов А. А. Описание Черниговской губернии: в 2 т. / Русов А.А. // – Чернигов, 1899. – Т. II. – 154 с.

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ ДЕРЖАВНОЇ ІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

*Городецька І.А., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Ефективне функціонування Державної інспекції України з питань праці (далі – Держпраці України) є ключовою умовою забезпечення реалізації державної політики з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, на випадок безробіття в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб [1].

Однією з правових форм адміністративної діяльності Держпраці України є видання адміністративних актів. Адміністративні акти Держпраці України – це прийняті в процесі виконавчо-розпорядчої діяльності на підставі закону однібічні владні вказівки, які спрямовані на встановлення, зміну чи припинення конкретних правовідносин або містять обов'язкові для підпорядкованих органів та співробітників правила (норми), з метою організації і практичного здійснення державного нагляду та контролю у сфері дотримання трудового законодавства.

Для кращого розуміння актів Держпраці України, доцільно здійснити їх класифікацію за допомогою таких критеріїв, як: сфера застосування, юридичні властивості, назви та форми видання.

За сферою застосування адміністративні акти поділяються на внутрішньоорганізаційні та зовнішні. Внутрішньоорганізаційні акти звернені до підпорядкованих структурних підрозділів та працівників Держпраці України. З їх допомогою посадові особи керують підлеглими підрозділами та працівниками Інспекції, конкретизуючи їх права та обов'язки, визначають порядок діяльності, здійснюють розміщення кадрів, планують роботу, застосовують заходи заохочення, накладають дисциплінарні стягнення та ін. Зовнішні акти адресовані фізичним і юридичним особам та видаються по чітко визначеному

законодавством колу питань, вони приймаються в кожному конкретному випадку застосування до правопорушників адміністративних стягнень. Забезпечуючи це, державні інспектори праці складають протоколи, виносять постанови про адміністративні правопорушення.

За юридичними властивостями адміністративні акти поділяються на індивідуальні та нормативні. До першого виду відносяться акти, в яких містяться приписи, адресовані персонально визначеному суб'єкту, і які мають виконуватись, як правило, один раз. Загальною рисою, яка відрізняє індивідуальні акти є їх виражений правозастосовчий характер. Нормативні акти видаються з питань внутрішньоорганізаційної діяльності структурних підрозділів Держпраці України. В цих актах передбачаються правила службової діяльності, вони встановлюють загальні правила безособистісного характеру та розраховані на багаторазове виконання (до застосування акта або припинення строку його дії).

За назвою акти адміністративної діяльності поділяються на накази, інструкції, плани роботи, постанови, розпорядження, дозволи, приписи тощо.

Накази – це акти адміністративної діяльності, за допомогою яких організується робота Держпраці України. Вони видаються одноосібно керівництвом Держпраці України і звернені до підпорядкованих структурних підрозділів, посадових осіб та інших працівників. Накази, залежно від характеру питань, що ними регулюються, можуть бути як індивідуальними (містять приписи індивідуального характеру), так і нормативними (передбачають правила, розраховані на тривале й неодноразове застосування). Держпраці України видає накази організаційно-розпорядчого характеру.

Другий вид актів адміністративної діяльності – це інструкції, які на відміну від наказів, за своєю юридичною природою завжди є нормативними. Інструкції Держпраці України звернені до її структурних підрозділів, територіальних органів і працівників та визначають порядок їх діяльності щодо виконання покладених на них обов'язків.

Плани роботи Держпраці України – це акти внутрішньої організаційної діяльності, які визначають систему заходів щодо організації та здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства, порядок і терміни їх проведення та виконавців цих заходів.

Важливе місце серед актів Держпраці України посідають постанови – це індивідуальні акти, що приймаються для здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності, тобто під час вирішення питань про притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Оперативні адміністративні акти, за допомогою яких Держпраці України та її державні інспектори безпосередньо забезпечують здійснення державного нагляду та контролю за додержанням трудового законодавства, можна об'єднати в одну групу. Сюди відносяться розпорядження, вказівки (приписи), вимоги, дозволи тощо.

За формою видання адміністративні акти поділяються на письмові та усні. Для більшості актів Держпраці України встановлена письмова форма, оскільки вона дає можливість чітко сформулювати волевиявлення, дозволяє адресатам розуміти зміст актів, полегшити контроль за законністю з боку вищих органів.

Список використаних джерел:

1. Про Положення про Державну інспекцію України з питань праці : Президент України; Указ, Положення від 06.04.2011 № 386/2011. (Офіційний вісник України офіційне видання від 26.04.2011, № 29, стор. 46, стаття 1224, код акту 56003/2011). Редакція від 16.01.2013 [Електронний ресурс] : Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу до джерела : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386/2011>

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

*Дєєв А. Ю., студент V курсу історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Городецька І.А., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Можна впевнено говорити, що в сучасній Україні триває процес формування публічного права. Українці все більше починають розуміти відмінність приватних правовідносин від публічних. Це в свою чергу свідчить про появу нового типу людини – людини ринкового типу. Але ці зміни в публічно-правовій системі, яка регулює державні, міждержавні та суспільні відносини, відбуваються дуже повільно і з великою складністю. У правовому розвитку необхідні радикальні зміни. Тож зараз великих обертів набирають філософсько-світоглядні засади розвитку права. Саме вони зумовлюють відповідне нове правове мислення правознавців, їхнє розуміння права, його сутнісно-сміслових характеристик, форм буття, функцій та значимість для суспільства і людини. Даною проблематикою займалися такі відомі правознавці як: С. Головатий, В. Селіванов, Л. Петрова, С. Шевчук та інші [1].

Нині в науковій літературі значно частіше розглядається і обговорюється проблема розуміння права, аніж його світоглядно-філософські засади. У публічному праві ця проблема, на жаль, мало досліджувана. На думку С. Шевчук конституційне право – це ядро публічного права України. Конституційне право походить від українського народу, тобто усіх громадян, які володіють конституційними правами та свободами. Для того, щоб право влада здійснювалась на високому рівні Україні потрібно розвивати конституціоналізм по всіх найважливіших напрямках. Конституціоналізм – це інструмент у руках народу і його державної влади для ствердження принципу верховенства права. Без цього суспільство не зможе прогресивно та гуманістично розвиватися. Сучасні дослідники-конституціоналісти говорять, що на сьогоднішній день, на жаль, конституційне право як галузь розвивається як державне право, тобто увага правознавців концентрується на подальшому вдосконаленні формування та функціонування органів публічної влади. Натомість потрібно наближати цю галузь до європейських норм права, проводячи європеїзацію даної галузі.

Інститути та положення права повинні адаптуватися до нових процесів розвитку та використовуватися стосовно всіх, а не лише окремих інститутів конституційного права [2, с. 12–18]. Конституція України має трактуватися сучасним законодавством не лише як державне право. Вона повинна турбуватися як про розвиток державних інституцій так і про людину. Термін "конституційне право" являє собою велику концентрацію правових норм цієї галузі на практичній реалізації прав, свобод людини та їхніх гарантій як основних цінностей конституціоналізму [2, с. 12–13]. З одного боку в чинній Конституції України звучать природно-правові ідеї – другий розділ, зокрема ст. 21, в якій зазначено, що права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними, отже природними. Але з іншого боку, принцип централізації державної влади, президентська вертикаль (ст. 119), підкорення місцевого самоврядування органам виконавчої влади (ст. 140–142), принцип централізації (ст. 95) нівелюють усі гуманістичні принципи, програмують їхній декларативний характер. Відповідність нормативно-правових актів Конституції України чи принципів конституційності означає відповідність їх принципів законності. У чинній Конституції України міститься низка норм, сумнівних у плані відповідності їх ідеї права, як принципів правової рівності. На наш погляд ст. 74 Конституції України виписано недемократично, так як вона не допускає референдуму щодо законопроектів із питань податків, бюджету та амністії. На думку багатьох конституціоналістів в умовах майже повної монополії представницької демократії у вирішенні важливих питань державного управління говорити про підвищений рівень активності у використанні громадянами свого конституційного права на участь державними справами не доводиться [3]. На сьогодні досить важливою проблемою у правовій науці є контроль народу, громадянства за діяльністю державної влади, адже без цього ні про яку демократію говорити не можна. Що повнішим є народовладдя, то реальнішим є правовладдя.

На сучасному етапі Україна є країною зі слабким народовладдям. Державна влада монополізувала сферу публічного права. Для подолання даної проблеми потрібно плекати, особливо у правовій сфері, нові світоглядні засади. Образ держави, як найвищої, основної категорії та цінності має зникнути. Натомість повинна прийти категорія людини-особистості. Держава має бути зняряддям у руках народу, який її створив задля здобуття суспільного блага. Адміністративне право є невід'ємною складовою публічного права України. Перед цією галуззю постає низка завдань, над якими потрібно працювати представникам як державної влади, так і громадянського суспільства. Найважливішою є проблема прав людини в нинішній Україні [4, с. 48–49]. Багато науковців-адміністративістів наголошують на необхідності радикальних змін в адміністративній галузі. З огляду на вимоги, які висуваються до країн – кандидатів на вступ до ЄС, передбачається ґрунтовне реформування сучасного адміністративного права [4, с. 119]. Сучасна галузь адміністративного права, яка б відповідала запитам сучасного часу, має спиратися на сучасну науку адміністративного права. Для того щоб застосовувати нові європейські стандарти адміністративного права у вітчизняних умовах, потрібно в першу чергу серйозно переглянути традиційний

для нас понятійно-термінологічний апарат, ключові інструкції, і головне – ідеологію розуміння адміністративного права, механізм застосування. Європейський правовий простір, до якого так прагне потрапити Україна, базується на гуманістичних світоглядно-філософських засадах, де основними є ідеї про людину. Держава тут постає як вторинне утворення. Тож і наша держава повинна йти у європейський правовий простір з новим сучасним гуманістичним світоглядно-філософським підґрунтям, яке йому відповідає. У цьому контексті, слід погодитися з тезою, згідно якої, ми маємо позбутися застарілих державоцентристських поглядів, що дисонують з сучасністю [5].

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Б. Проблеми формування нової доктрини адміністративного права / В. Б. Авер'янов // Адміністративне право а в контексті європейського вибору України : зб. наук. праць. – К. : Міленіум, 2004. – С. 5–9.
2. Мішина Н. Європеїзація конституційного права України : проблеми та перспективи / Н. Мішина // Публічне право. Науково-практичний юридичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 12–18.
3. Литвинов О. Право на участь в управлінні державними справами в умовах республіканської форми правління / О. Литвинов // Публічне право. – 2011. – № 3. – С. 39.
4. Тацій В. Імплементация європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України / В. Тацій // Право України. – 2010. – № 10. – С. 48–49.
5. Венецька О. Лісабонський договір і єдині європейські стандарти прав людини. / О. Венецька // Вісник Львівського університету. Серія юрид. – 2009. – Вип. 49. – С. 3–7.

ПРОБЛЕМНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРАВознавчих ДИСЦИПЛІН

*Дудка Л.О., к.і.н., доц.
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Належна підготовка фахівця-правознавця та підвищення загальної правової культури громадян нашої країни напряму залежить від ефективності функціонування сучасної вітчизняної системи вищої освіти, яка переживає сьогодні своє реформування у намаганні адаптуватися до загальноєвропейських освітніх стандартів та вимог. Необхідно зазначити, що забезпечення високого рівня інтелектуально-особистісного розвитку сучасних студентів, формування в них дослідницьких умінь, пошукової активності та стійкої усвідомленої мотивації до постійного самовдосконалення може бути досягнуто через модернізацію освітніх технологій, методів та засобів організації навчально-виховного процесу, серед яких вагоме місце займає проблемне навчання.

Незважаючи на те, що поняття "проблемне навчання" з'явилося в середині ХХ століття, теорія проблемного навчання має глибоке історичне коріння. Приклади того, що сьогодні називають проблемним навчанням знаходимо в евристичних бесідах Сократа, діалогах Галілея, педагогіці Ж.-Ж. Руссо. Видатний німецький дидактик А. Дістервег зазначав, що поганий вчитель підносить учням істину, а хороший вчить її знаходити [2].

У другій половині ХХ століття технологію проблемного навчання описували А.М. Алексюк, І.Я. Лернер, А.М. Матюшкін, М.І. Махмутов, У. Оконь та інші. Незважаючи на деякі термінологічні розходження, всі вони єдині в тому, що проблемне навчання – це один із основних способів залучення студентів до самостійного наукового пошуку, розвитку їх пізнавальної активності і творчості. Із сучасних науковців, які приділяють значну увагу особливостям проблемного навчання у вищих навчальних закладах варто виділити праці В. Манька, Л. Шуришиної, Л. Борисенко, Д. Чернилевського, О. Кисельової, А. Єфіменко. Відзначаючи ґрунтовність та повноту сучасних наукових досліджень, варто зазначити, що деякі питання проблемного навчання сьогодні потребують детального вивчення, зокрема більшій конкретизації варто піддати аналіз особливостей впровадження проблемного навчання при підготовці студентів окремих спеціальностей та професій.

Як зазначає М. Махмутов, проблемне навчання – це організований викладачем спосіб активної взаємодії студента з проблемно-представленим змістом навчання, у ході якого він залучається до об'єктивних протиріч наукового знання та способів їхнього розв'язання, навчається мислити, творчо засвоювати знання [6, с. 31]. Тобто, проблемне навчання ґрунтується не на передачі готової інформації, а на отриманні певних знань та умінь шляхом вирішення теоретичних і практичних проблем. Таким чином, упровадження проблемного навчання створить умови для реалізації таких завдань навчального процесу, як: 1) сформувані у студентів необхідну систему знань, дослідницьких умінь і навичок; 2) досягти високого рівня розвитку здібностей студентів до самоосвіти, самовдосконалення; 3) сформувані особливий стиль розумової діяльності, дослідницьку активність та самостійність студентів [1, с. 147].

Наразі, не існує єдиного підходу щодо визначення структури та етапів реалізації проблемної навчальної технології. Зокрема, на думку М. Махмутова проблемне навчання включає чотири основні етапи: усвідомлення проблемної ситуації; формулювання проблеми на основі аналізу ситуації; вирішення проблеми, що передбачає висування, обґрунтування та перевірку гіпотези; перевірку рішення [5]. Більш структуровано проблемне навчання подає П.Г. Лузан. Зокрема, на думку дослідника основними елементами такого навчання мають бути наступні методичні прийоми: актуалізація вивченого матеріалу; створення проблемної ситуації; постановка навчальної проблеми; побудова проблемної задачі; розумовий пошук і вирішення проблеми; перевірка рішення проблеми і повторення [4, с. 63-68].

Проте, на думку більшості дослідників вихідним поняттям і основним структурним елементом проблемного навчання як дидактичної системи є навчальна проблема – складне теоретичне чи практичне завдання, яке потребує

розв'язання, проте ні конкретні способи його розв'язання, ні його кінцевий результат не відомі. Поштовхом до виникнення проблеми є виявлення невідомих раніше фактів, неспроможність пояснити їх у межах наявних у студентів знань. У гносеології проблему розуміють як знання про незнання: суб'єкт пізнання усвідомлює, що він чогось не знає, не може дати відповіді на поставлене питання чи пояснити що-небудь. Найпоширенішою і найпростішою формою постановки навчальної проблеми є проблемне запитання чи завдання.

Прихована в проблемі суперечність може бути подолана лише тоді, коли студент володіє таким рівнем знань і такими способами діяльності, які є достатніми, щоб почати пошук невідомого результату або способу розв'язання завдання. В іншому разі виникає проблемна ситуація – інтелектуальне утруднення, усвідомлення суб'єктом труднощів, шляхи подолання яких вимагають пошуку нових знань, нових способів дій. Саме проблемну ситуацію О. Кисельова та А. Єфіменко називають основним джерелом мислення [3, с. 170].

З огляду на те, що проблемна ситуація відображає певну суперечність, можна виокремити кілька прийомів створення проблемної ситуації на навчальних заняттях з правових дисциплін.

1. Порівняння певного теоретичного положення з його практичною реалізацією. Практика пов'язана з дією суб'єктивного чинника, інтересами певних груп людей і завжди суперечлива й неоднозначна. Практична реалізація тієї чи іншої теоретичної моделі (ринкова економіка, правова держава, громадянське суспільство) крім очікуваних бажаних наслідків часом спричиняє і непередбачувані негативні моменти.

2. Порівняння буденного уявлення і наукового знання про певний об'єкт, явище чи процес. Часто буденні уявлення є поверховими, не зачіпають сутність явищ та процесів і нерідко далекі від того, що відбувається насправді. Наприклад, демократію багато людей сприймає як максимум свободи в усьому, тоді як реально вона можлива лише у разі неухильного дотримання офіційно встановлених заборон, обмежень і процедур.

3. Зіставлення різних концепцій як способів наукового пояснення певного явища чи процесу. Проблемну ситуацію можна створити зіставленням не тільки концепцій чи теорій, а й конкретних авторських визначень чи трактувань певних явищ чи процесів.

4. Зіставлення різних трактувань проблеми у процесі її формування і розвитку. Пізнавальні проблеми та способи їх розв'язання не залишаються незмінними: одне істинне знання поступається іншому, точнішому і правильнішому.

5. Аналіз суперечностей суспільного розвитку, актуальних правових проблем конкретного суспільства, світової спільноти загалом.

Отже, проблемне навчання забезпечує розвиток у студентів критичного мислення, творчого підходу до розв'язання проблеми, примушує думати, шукати нестандартні способи дій, що має сприяти формуванню якостей сучасного компетентного фахівця-правознавця.

Список використаних джерел:

1. Борисенко Л. Застосування методів проблемного навчання у психолого-педагогічній підготовці студентів економічного інституту / Л. Борисенко / Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД" // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2013.–272 с.
2. История образования и педагогической мысли: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. – М: ВЛАДОС, 2004. – 400 с.
3. Кисельова О.І., Єфіменко А.С. Застосування технологій проблемного навчання в умовах стандартизації вищої освіти / О.І. Кисельова, А.С. Єфіменко // Наука і освіта. – 2013. – № 1-2. – С. 169-172.
4. Лузан П.Г. Формування активності студентів у навчанні / П.Г. Лузан // Матеріали доповідей наукової конференції професорсько-викладацького складу та аспірантів. – К.: Вид. центр НАУ, 1994. – С. 63-68.
5. Махмутов М. Організація проблемного навчання у школі. Книжка для вчителів / М. Махмутов. – М.: Просвітництво, 1977. – 240 с.
6. Махмутов М.И. Принцип проблемности в обучении / М.И. Махмутов // Вопросы психологии. – 1984. – № 5. – С. 30-36.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Мушенко В.В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін;
Ласточкина А. О. магістр 2 курсу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Обов'язок сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом, закріплений статтею 67 Конституції України[1] та є обов'язком кожного суб'єкта. Особливістю податків є те, що вони являють собою обов'язкові платежі, які стягуються із юридичних осіб і фізичних осіб за ставками (за наявності об'єкта оподаткування), згідно з Податковим кодексом України (ПК України)[2].

На сьогодні в Україні податки є основним джерелом доходів держави. Пряма залежність державного бюджету від податкових надходжень зробила юридичну відповідальність за податкові правопорушення однією з головних складових системи податкових правовідносин.

Постійні трансформаційні зміни в економічній сфері нашої держави, супроводжуються значним зростанням правопорушень у сфері оподаткування, що робить проблему боротьби з ними одним із актуальних напрямків державної політики та наукових досліджень. З метою належного виконання конституційного обов'язку та забезпечення законності в податковій сфері законодавчо закріплені заходи правового впливу, серед яких – юридична відповідальність.

У ст. 109 ПК України визначено податкове правопорушення як протиправне діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Вчинення порушень законів з питань оподаткування та порушень інших вимог, тягне за собою відповідальність, передбачену цим Кодексом та іншими законами України [2].

Проблема відповідальності залишається однією із найбільш дискусійних серед науковців, які досліджують систему оподаткування. Це зумовлюється комплексністю та різноманітністю застосовуваних санкцій до порушників, які включають в себе окрім фінансових, також адміністративні та кримінальні. Дане положення закріплене у ст. 111 ПК України, де зазначено, що за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності: 1) фінансова; 2) адміністративна; 3) кримінальна [2].

У науковій літературі фінансово-правова відповідальність у податковій сфері визначається як обов'язок особи, що вчинила податкове правопорушення, перетерпіти позбавлення майнового характеру через застосування державою фінансових санкцій у порядку, встановленому законом про податки і збори [3, с. 12]. Відповідно до ст. 111 ПК України фінансова відповідальність за порушення законів з питань оподаткування застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені [2].

З прийняттям ПК України багато науковців виступили проти законодавчого закріплення поняття фінансової відповідальності у ньому, адже питання існування такої відповідальності, як окремого виду юридичної відповідальності, є дискусійним. Хоча характер фінансових санкцій має суттєві особливості, проте фінансова відповідальність має охоплювати наслідки всіх порушень фінансового законодавства (крім податкового, ще й бюджетне, валютне та ін.) [4, с. 29].

Підставою адміністративної відповідальності за порушення податкового законодавства є наявність адміністративного правопорушення – винна (умисна чи необережна) дія чи бездіяльність, що зазіхає на суспільні відносини, які охороняються законом. До такої відповідальності можуть бути притягнуті фізичні особи та посадові особи, винні в порушенні податкового законодавства.

Підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно-небезпечного винного діяння, яке містить склад злочину, передбачений Кримінальним кодексом України. До особливостей кримінальної відповідальності слід віднести наступне: суб'єктами відповідальності є виключно фізичні особи, а сама відповідальність встановлюється в судовому порядку.

Дискусійними також залишаються загальні умови притягнення до юридичної відповідальності за податкові правопорушення. Ст. 61 Конституції України, що визначає принцип одноразовості юридичної відповідальності: ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення [1]. Стаття 112 ПК України визначає, що, притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення

законів з питань оподаткування, іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не звільняє їх посадових осіб, за наявності підстав, від притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності [2].

Отже, вітчизняний практичний досвід господарювання визначає, що для забезпечення своєчасного й повного надходження платежів, і особливо в сучасний період існування незалежної держави з перехідною економікою, нагальною постає потреба у створенні налагодженого механізму фінансово-податкового контролю та дієвої юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень. Вчинення суб'єктами податкових правопорушень діянь, які передбачені законами з питань оподаткування як протиправні, тягне за собою, визначену законодавчо, фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність. При чому фінансова відповідальність застосовується одночасно із іншими зазначеними видами відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, 15-16, 17. – Ст. 112.
3. Бурдюк З.М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07/З.М. Бурдюк; Нац. акад. держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2005. – 18 с.
4. Онищук Н.Ю. Відповідальність за порушення податкового законодавства // Фінансове право. – 2012. – №2(20). – С. 27-30.

ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ЗНОСИН УКРАЇНСЬКОЇ РСР У ПОВОЄННІ РОКИ

Сало В.А.,

старший викладач кафедри правознавства

ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі"

Реалії сьогодення, що споглядаємо на світовій міжнародній арені, а також внутрішня нестабільність вимагають від України активних і рішучих кроків. Для кожної країни, її зовнішня політика, являє собою захист прав та реалізацію інтересів країни у світовій спільноті. Ефективність цієї політики, залежить від якості механізмів її реалізації. Сьогодні ж, Україна опинилася в зовнішньополітичній кризі.

Зазначимо, що вже з 1990-х років Україна виступає у ролі самостійного, повноправного суб'єкта міжнародних відносин. Так, сучасний етап зовнішньополітичної діяльності української дипломатичної служби фактично розпочався з ухвалення Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року "Декларації про державний суверенітет України", в якій зазначалося, що УРСР (Україна) "як

суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими, торговельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій [...]", "[...] виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування [...]" [2].

Наступним важливим документом стала постанова Верховної Ради УРСР від 25 грудня 1990 року "Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин", яка передбачала налагодження дипломатичних, консульських, торговельних відносин з іноземними державами, забезпечення безпосередньої участі України в загальноєвропейському процесі та європейських структурах і підготовку проектів законів, що мають регулювати зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні зносини України, і створення системи підготовки кадрів для органів зовнішніх відносин республіки [1]. Однак лише після прийняття Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року і його підтвердження результатами всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року створені необхідні правові й політичні передумови для становлення суверенної Української держави.

Однак беззаперечним залишається той факт, що Україна стала суб'єктом міжнародних відносин значно раніше. Постає інше питання, чи була Україна рівноправним суб'єктом цих відносин до розпаду СРСР?

Відомо, що Україна є правонаступницею Української РСР [4]. Тому *метою нашої доповіді* є здійснення аналізу правового оформлення зовнішньополітичних зносин УРСР у повоєнні роки (1945 рік – кінець 1950-х років), що і стало основою орієнтиру сучасної України в міжнародних питаннях.

Міжнародне становище України в різні роки досліджували Б. Гуменюк, В. Василенко, Є. Курішков, Л.Лещенко, І. Лукашук, М. Павленко, Г.Руденко, О. Шкуратенко, В. Хімей та інші автори.

Тож з'ясуємо деякі деталі юридичного оформлення зовнішніх зносин України, який сягає середини 1940-х років.

Як уже зазначалося, традиції функціонування вітчизняної дипломатії закладені у період Української Радянської Соціалістичної Республіки, коли наприкінці радянсько-нацистської війни в СРСР було поновлено повноваження союзних республік у зовнішніх зносинах. Так, 4 березня 1944 року Верховна Рада УРСР ухвалила Закон "Про створення союзно-республіканського Народного Комісаріату закордонних справ УРСР" [1]. Це означало, що у структурі державної влади УРСР з'являється Народний Комісаріат, а згодом Міністерство закордонних справ.

Так, після тривалої перерви, Україна поступово стала одним із засновників і перших членів Організації Об'єднаних Націй (The United Nations або ООН). Такий хід подій був спричинений, насамперед, зміцненням міжнародного впливу і авторитету України, яка не тільки мужньо вистояла тягар окупації, а й зробила вагомий внесок у боротьбі з нацизмом. Важливо було і те, що "випустити" республіки на зовнішню арену дозволялося тільки зі згоди правлячої комуністичної номенклатури, яка вчасно і вдало це спланувала, переконавши світову спільноту в реальності українського суверенітету. Це було вигідно для

партверхівки, адже це дозволяло, з одного боку, маніпулювати патріотичними почуттями українців, заспокоївши громадську думку, а також мобілізувати всі зусилля для остаточного подолання гітлерівців, а з іншого – лобювати власні інтереси у світовій політиці, набираючи більшу кількість голосів за рахунок союзних республік (спочатку Сталін вимагав надати право голосу кожній із 16 радянських республік). Була й інша причина, яка полягала у знешкодженні українських національно-визвольних сил, які активно боролися за право нації незалежно і самостійно існувати поза Радянським Союзом. Також комуністи прагнули розколоти діаспору в західних державах.

Західні вчені дійшли висновку, що функції українського міністерства закордонних справ були чисто "церемоніальні, декоративні та символічні". Оцінюючи потенційне значення виходу України на міжнародну арену, Ярослав Білінський писав: "Міжнародне представництво Української РСР разом з її гімном, державним прапором, міністром закордонних справ, без сумніву, належить до категорії радянських конституційних прикрас... Коли б режиму вдалося послабити український націоналізм, його не змогли б тоді оживити ніякі конституційні положення. Якби ж зробити цього він не зміг, такі барвисті прикраси, як міжнародне представництво, жили б думку, а в сприятливих умовах могли б послужити поштовхом до дії" [5, с. 423-424].

Тобто, така різноманітна (і далеко не повна) сукупність факторів дає нам змогу стверджувати, що вихід УРСР на міжнародну арену став одним із виявів "демократичного фарсу", такої собі політичної гри, в яку грали радянські політики, адже реальної змоги здійснювати власні дипломатичні волевиявлення республіка не мала. Однак важливість цієї події не має бути чимось заангажованою.

Розглянемо детальніше процес входження УРСР до світової спільноти.

Основні зусилля української дипломатії були спрямовані на визнання воз'єднаних західноукраїнських земель і західних кордонів УРСР. Зокрема, за договором від 6 серпня 1945 року з Польщею встановлено новий кордон по так званій лінії Керзона. 29 червня 1925 року угодою між СРСР та Чехословаччиною оформлено входження Закарпатської України до УРСР. Ще у 1940 року ввійшла до УРСР також Північна Буковина. Отож, наприкінці 1945 року територія Української РСР склала становила 580 тис. км², а населення (на 1950 рік) – 36,6 млн. [6, с. 628]. В 1947 році Україна взяла участь у підписанні Паризьких мирних договорів з Італією, Румунією, Болгарією, Угорщиною і Фінляндією, де було підтверджено включення західноукраїнських земель до УРСР [3, с. 337-338].

Міжнародна діяльність України в період 1944–1990 років була в також зорієнтована на участь у роботі ООН, що давало можливість, хоча й символічну і обмежену, інформувати світову громадськість про життя України, брати участь у обговоренні світових та регіональних проблем, здобувати досвід у сфері багатосторонньої дипломатії.

З моменту підписання і ратифікації Українською РСР Статуту ООН (22 серпня 1945 року), за теорією так званого колективного визнання, факт членства республіки у цій організації був однозначний з визнанням її всіма

членами-засновниками. Як держава-засновниця ООН Українська РСР брала участь у розробці Статуту цієї організації, формуванні її структури, органів та установ.

Делегація УРСР розгорнула активну діяльність в ООН вже в перші роки її існування. Примітно, що українські делегати на Установчій конференції були обрані до її робочих органів. Так, Д. Мануїльського обрано головою Першого комітету першої комісії Конференції, який розробляв текст преамбули і перший розділ Статуту ООН. І. Сенін увійшов до комітету, що розробляв положення про Раду Безпеки (глава V). У роботі комітету з розгляду питань членства держав у ООН (глава II) узяв участь О. Палладін. Окрім того, українська делегація внесла чимало пропозицій до тимчасових правил процедури Генеральної Асамблеї ООН, резолюцій щодо біженців і переселенців, переміщених осіб, представництва неурядових організацій в Економічній і Соціальній Раді ООН (The United Nations Economic and Social Council або ЕКОСОП), роботи Дунайської конференції, щодо розробки положень про Міжнародний суд (стала членом у 1945 році) тощо.

Зауважимо, що Україна як суб'єкт міжнародного права та міжнародних відносин, беручи участь у роботі ООН, лише через 45 років після вступу, проголосивши суверенність, змогла повністю скористатися результатами свого внеску в міжнародно-правові стандарти.

В різні роки Українська РСР долучилася до різних міжнародних організацій (понад 20-ти) і спілок: в 1946 році – стає членом Всесвітньої організації охорони здоров'я; в 1948 році – Всесвітньої метеорологічної організації; 15 серпня 1953 року – ратифіковано Всесвітню поштову конвенцію; в 1954 році УРСР долучилася до Міжнародної організації праці (The International Labour Organization або МОП), ЮНЕСКО (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization); з 1956 року є учасником Європейської Економічної Комісії (The United Nations Economic Commission for Europe); з 1957 року – Міжнародної агенції з атомної енергії (The International Atomic Energy Agency або МАГАТЕ) тощо [3, с. 338-339].

У 1948–1949 роках УРСР обиралася непостійним членом Ради Безпеки ООН; ставала членом ЕКОСОП, Адміністративної Ради МОП, Ради керівників Програми ООН з навколишнього середовища, Ради керівників МАГАТЕ, Комітету боротьби з апартеїдом та зі здійснення невід'ємних прав палестинського народу.

Відповідно, у зазначений період участь УРСР в міжнародних організаціях, в першу чергу ООН, керувалася Москвою. Водночас, працівники української зовнішньополітичної служби здобували необхідний фаховий досвід. Міністерство закордонних справ УРСР очолювали О. Корнійчук (лютий – липень 1944 року), Д. Мануїльський (1944–1952 роки), А. Барановський (10 червня 1952 року – 17 червня 1953 року), Л. Паламарчук (11 травня 1954 року – 13 серпня 1965 року) та інші.

Отже, констатуємо той факт, що у період 1944–1946 років УРСР мала двосторонні угоди як повноправний суб'єкт міжнародного права. Це відбувалося, окрім того, шляхом укладення відповідних міжнародних угод, а

саме: Угоди 1944 року між урядом УРСР і Польським комітетом національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі та польського населення з території УРСР та Угоди 1945 року між урядом УРСР та Адміністрацією допомоги і відбудови при Організації Об'єднаних Націй (ЮНРРА) про безоплатну допомогу Україні.

З іншого боку, саме через жорстко-централістську політику компартії СРСР, УРСР так і не відповіла Великобританії на пропозицію співпраці, яка прозвучала після завершення радянсько-нацистської війни.

До середини 1950-х років УРСР самостійно уклала 65 угод, а Верховна Рада УРСР провела значну законодавчу роботу: було ратифіковано кілька десятків міжнародно-правових актів європейського і світового значення.

Звичайно, досі точаться дискусії серед дослідників щодо місця УРСР у системі міжнародних відносин повоєнного періоду, адже зовнішньополітичні повноваження республіки були цілком підконтрольні верхівці КПРС.

Зазначимо, що частина дослідників (М. Сосновський, В. Лисий) дотримувалися погляду, що ні конституційні зміни 1944 року, ні рішення Конференції у Сан-Франциско 1945 року не наділили УРСР державно-політичним статусом і вона не стала суб'єктом міжнародного права [7]. Дійсно, право встановлення зовнішніх відносин було надано республіці лише формально, а відсутність суверенітету України лише ускладнював таку дипломатію на практиці.

Інші науковці (Б. Галайчук, В. Маркус, В. Голуб) визнавали УРСР як державу та не заперечували її статус як суб'єкта міжнародного права, однак ставили цю суб'єктність у залежність від членства в ООН [7]. Це були лімітовані повноваження, які невід'ємно залежали від намірів керівництва СРСР.

Західні вчені К. Дженкс, К. Кольяр, Л. Менахем, В. Моравецький, Р. Хіддінс, Х.-А. Шреплер та інші так і не дійшли до спільного знаменника стосовно державності, а отже й міжнародної правосуб'єктності України. Працям В. Аспатуріана, Я. Білінські, П. де Вішера, А. Фердросса властиві контрастні підходи як до визначення підставності правової діяльності УРСР в ООН, так і до оцінки її місця у системі міжнародних відносин [7].

Завершуючи розгляд піднятого питання, зауважимо, що вихід України на міжнародну арену мав неоднозначні причини і наслідки, супроводжувався значними невідповідностями тодішнім реаліям. Слід визнати, що Українська РСР, незважаючи на свій обмежений міжнародно-правовий статус у повоєнні роки, проявила неабияку активність на цій ниві і стала причетною до багатьох важливих подій післявоєнного облаштування світу в умовах "холодної війни". Цей крок мав велике значення для подальшої розбудови української державності.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатія сучасної України (Енциклопедичний довідник) // Б. І. Гуменюк. – К., 1997.

2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12>

3. Збірник законів Української РСР і указів Президії Верховної Ради Української РСР. 1938-1973 [Текст] : у 2-х т. Т. 1. – К. : Політвидав України, 1974. – 745 с.
4. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року // Відом. Верх. Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 617. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>
5. Субтельний О. Україна: Історія / О.Субтельний. – К.: Либідь, 1991. – 511 с.
6. Тищик Б. Й. Історія держави і права України [Текст] : академічний курс : підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. – К. : Ін Юре, 2015. – 808 с. СТОРІНКИ 628-629
7. Шкуратенко О. В. Правові засади зовнішньополітичної діяльності Української РСР як члена ООН (40-і - початок 60-х років ХХ століття) : автореф.дис ... канд.юрид.наук: 12.00.01 / О.В. Шкуратенко . – К.: Б.в., 2007 . – 21 с.

ДЕРЖАВА ЯК ОСНОВНИЙ СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

*Ковгановська О.О., студентка історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Геєць І.В., к.ю.н., доцент кафедри політології та
права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Тривалий час єдиним завданням міжнародного права було регулювання відносин виключно між державами. Власне, і міжнародне право виникло з об'єктивної необхідності врегулювати саме окремі аспекти взаємовідносин держав. Тому немає нічого дивного в тому, що до Другої світової війни більшість науковців вважали, що єдиним суб'єктом міжнародного права є держава. І хоча зараз домінують зовсім інші думки, все-таки держава й надалі продовжує залишатися основним суб'єктом цієї галузі права.

Всі суб'єкти міжнародного права діляться на: основні (первинні) – держави, нації і народності, що борються за своє національне визволення і створення власної національної держави. Їхня поява є об'єктивною реальністю, результатом природно-історичного процесу. У силу властивого їм державного або національного суверенітету вони визнаються носіями міжнародних прав і обов'язків.

Держава є первинним суб'єктом міжнародного права і її правосуб'єктність має універсальний характер, тобто є найповнішою за обсягом. Правосуб'єктність інших суб'єктів міжнародного права проявляється в основному в результаті їх взаємовідносин з державами або взагалі з'являється в результаті їхньої волі.

З точки зору міжнародної правосуб'єктності держава розглядається як сукупність трьох елементів – населення, суверенної влади та території. Держави є суверенними, тобто володіють верховенством влади в межах власних кордонів та самостійністю в міжнародних відносинах.

Важливим елементом міжнародної правосуб'єктності держави є її імунітет, тобто непідсудність суду іноземної держави. Імунітет держави витікає з відомого правового принципу "рівний над рівним влади не має" (*par in parem imperium non habet*) [1, с. 15]. Виникнення імунітету держави ще в стародавні часи було зумовлено необхідністю забезпечувати діяльність посольства однієї держави на території іншої. Тому імунітет держави був абсолютним, поширюючись на будь-яку діяльність та будь-яку власність держави.

Розширення приватноправової діяльності держави (зовнішньої торгівлі, придбання нерухомості тощо) призвело до виникнення концепції обмеженого імунітету держави. Відповідно до цієї концепції імунітет держави обмежується лише тими відносинами, в яких держава виступає як суверенний носій публічної влади (*jure imperii*).

Починаючи з 30-х років ХХ ст. у міжнародному праві виникає і розвивається концепція прав і обов'язків держав. Згідно з цією концепцією при розгляді міжнародної правосуб'єктності основна увага приділяється саме комплексу прав та обов'язків держави. При цьому найважливіші права та обов'язки держави знаходяться в нерозривній єдності і виводяться з основних принципів міжнародного права [1, с. 17].

Усі держави, незалежно від їх розміру, економічної чи військової потужності, мають однакові міжнародні права та обов'язки. Незважаючи на те, що подібне положення повністю відповідає основним принципам міжнародного права, а перш за все принципу суверенної рівності держав, воно і досі остаточно не реалізоване. Так, найважливіші рішення в системі ООН приймаються Радою Безпеки, до складу якої входять п'ять постійних членів з правом вето (США, Росія, Великобританія, Франція, Китай) та десять непостійних членів без права вето. Інші держави практично усунуті від процесу прийняття рішень Радою Безпеки ООН [2, с. 19].

Виділяють такі основні права держав: право на суверенну рівність з іншими державами, на незалежність, на здійснення юрисдикції над своєю територією та всіма особами, котрі на ній знаходяться (з додержанням визнаних міжнародних імунітетів), на індивідуальну і колективну самооборону проти збройного нападу, право створювати разом з іншими державами міжнародні організації, вступати до вже створених, мати відносини з іншими державами, підтримувати дипломатичні стосунки, укладати міжнародні угоди, захищати свою правосуб'єктність тощо [3, с. 46].

До основних обов'язків можна віднести такі: поважати суверенітет інших держав, утримуватися від втручання в їх внутрішні справи, поважати права людини та права народів на самовизначення, вирішувати міжнародні спори та конфлікти мирним шляхом, виконувати взяті на собі міжнародні зобов'язання і т. ін.

З позицій міжнародної правосуб'єктності держав важливе значення має питання про їхній територіальний устрій. Унітарна держава вважається суб'єктом міжнародного права в цілому. Інколи унітарні держави можуть надавати своїм адміністративно-територіальним одиницям окремі елементи

міжнародної правосуб'єктності (наприклад, у розвитку зв'язків між містами-побратимами, між органами самоврядування і т.д.).

Федерація також розглядається як єдиний суб'єкт міжнародного права. Ступінь політико-правової самостійності суб'єктів федерації визначається федеративним договором і законодавством федерації, у першу чергу її конституцією. Як суб'єкти міжнародного права члени федерації можуть виступати тільки в тому випадку, якщо законодавство визнає за ними таку здатність (право від власного імені укладати міжнародні угоди, обмінюватися делегаціями, представництвами і т.д.) [4, с. 102].

До складних держав зовнішньо подібна і конфедерація, тобто міжнародно-правове об'єднання держав, що припускає тісну координацію їхніх дій насамперед у зовнішньополітичній і військовій областях. Класична конфедерація не є суб'єктом міжнародного права. Міжнародною правосуб'єктністю володіють лише її члени. Історія показує, що конфедерація, як правило, порівняно недовговічна та є перехідною моделлю міжнародно-правового утворення. Вона або розпадається, або поступово трансформується у федерацію з єдиною міжнародною правосуб'єктністю, прикладом чого можуть бути США 1776-1787 рр., Німеччина 1815-1866 рр., Швейцарія 1818-1848 рр. [5, с. 86].

Таким чином, суб'єкт міжнародного права – це носій певних міжнародних прав і обов'язків, що виникають відповідно до загальних норм міжнародного права. Держава ж є єдиним загальнонаціональним інститутом, що має легітимні повноваження брати участь у відносинах з іншими державами – підписувати угоди, оголошувати війни, вирішувати завдання, пов'язані із забезпеченням суверенітету, безпеки, територіальної цілісності).

Список використаних джерел:

1. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К. : Знання, 2012. – 631 с.
2. ООН у системі міжнародних відносин: історичний досвід і перспективи: Ювіл. наук. зб. – К.: Либідь, 1995. – 128с.
3. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії : Підручник / За ред. В. Г. Буткевича. – К., 2002. – 601 с.
4. Кошеваров В.П. Міжнародне право: навчальний посібник / В.П.Кошеваров. – Київ: Істина, 2009. – 208 с.
5. Анцелевич Г. О., Покрещук О. О. Міжнародне публічне право: Підручник / Під редакцією Г. О. Анцелевича. – К.: Алерта, 2005. – 424 с.
6. Політологія: курс лекцій / Барановський Ф.В., Карчевська О.В., Мазур О.Г., Михайловская О.Г., Новакова О.В., Пашина Н.П., Пробийголова Н.В. Луганськ: Вид-во СНУІм. В. Даля, 2011. – 304 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/>

ЗНАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ДИТИНИ НА НОРМАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Колінько О. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права*

Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Усі права людини є соціальними за змістом і способом їх здійснення, оскільки вони обумовлені соціумом й суспільством. Основні з них можна класифікувати за характером тих потреб людини, яка цими правами забезпечується:

- фізичні (життєві) права визначають можливості людини, необхідні для її фізичного існування, для задоволення її біологічних та матеріальних потреб;
- особистісні права реалізують можливості збереження, прояву, розвитку і захисту морально-психологічної індивідуальності, її світогляду та духовності;
- культурні (гуманітарні) права задовольняють можливості доступу до духовних здобутків людства, їх засвоєння, використання та участі у подальшому їх розвитку;
- економічні права покликані допомогти реалізувати людині свої здібності і здобути засоби до існування, беручи участь у виробництві матеріальних та інших благ;
- політичні права обумовлюють можливості людини брати участь у державному і громадському житті, впливати на діяльність різноманітних державних органів, а також громадських об'єднань політичного спрямування.

Але в умовах розвитку демократичного суспільства існує потреба декларування й реалізації низки своєрідних, додаткових прав, які конкретизують, або ж, виходячи з потреб окремих категорій осіб, доповнюють основні права людини. До представників однієї з таких категорій можна віднести дітей. За міжнародно-правовими критеріями, люди віком до 18 років охоплюються категорією "діти" [1; 5]. В свою чергу, за вітчизняним законодавством застосовуються категорії "дитина" [2] і "неповнолітній" [3] в аналогічному значенні.

Етимологічно, для цих категорій суб'єктів значна частина основних прав людини змістовно нічим не відрізняється від прав повнолітніх осіб. Інша ж група таких прав певним чином специфікується, конкретизується (наприклад, право на розвиток). Та окрім цього, таким суб'єктам належать ще й особливі, додаткові можливості, зафіксовані Конвенцією про права дитини в усіх "змістових" різновидах прав. Зокрема, виділяються серед прав:

- фізичні – права на першочерговість захисту і допомоги, здорове зростання, неприпустимість таких кримінальних покарань, як смертна кара і довічне тюремне ув'язнення;
- особистісні – права на знання своїх батьків і не розлучення з ними (сімейні зв'язки), на виховання;
- культурні – право на відповідні ігри й розважальні заходи;

- економічні – право не бути залученим до роботи до досягнення певного віку;
- політичні – права не призиватися на державну військову службу до 15 років, на захист держави від недбалого, брутального і жорстокого поводження, експлуатації та розбещення [9].

З вище наведеного, можна спостерігати, що автор здійснив класифікацію охоронюваних прав дітей з поділом на дві групи: 1) загальні права – спільні з правами людини, за винятком окремих із них, якими дитина не може скористатися у силу свого віку; 2) спеціальні права – притаманні більшою мірою дітям.

В свою чергу, Н.М. Крестовська розглядає дитинство як одну із загально-визнаних етичних та правових цінностей, яка закріплюється на планетарному рівні. З позицій функціонального підходу правові норми, які мають єдину мету, а саме – забезпечують умови для виживання, нормального розвитку та соціалізації дітей, відповідають критеріям порівняльного аналізу, незважаючи на належність до різних правових сімей [6, с. 28]. Т.В. Хуторянська наголошує, що правові засоби забезпечення нормального розвитку дитини полягають в закріпленій на законодавчому рівні системі юридичного інструментарію функціонального призначення, що покликана здійснювати регулятивний вплив на суспільні відносини у сфері захисту та охорони прав і законних інтересів дитини у процесі її життєдіяльності, соціалізації та всебічного розвитку [16, с. 7].

Дитячий (підлітковий) вік називають "критичним", "складним", "конфліктним" через ряд фізіологічних, психологічних, соціальних змін, які викликають переживання, що згодом відбиваються на поведінці дитини, ставленні до самого себе та до інших [8, с. 318; 11, с. 213–223]. Особи, які оточують неповнолітніх, повинні контролювати власні висловлювання й поведінку в присутності підлітка. Будь-що ззовні може сприйнятися ним суб'єктивно і "потягти" за собою непередбачуваний наслідок. Так, на перший погляд, звичайне зауваження, зроблене викладачем, може бути розцінене дитиною як образа, цькування. Тому особливу увагу необхідно приділяти виявленню "проблемних" дітей саме особами, які можуть вплинути на вироблення певної мотивації даної категорії (батькам, опікунам, родичам, вчителям, вихователям, наставникам). Адже гуманне ставлення до проблемної дитини повинно ґрунтуватися на розумінні, що "складні діти" насамперед є такими для самих себе в силу надзвичайно суперечливої структури власної особистості. При складності й суперечливості підлітка захисна реакція свого внутрішнього світу є більш природною, ніж реакція відкритості. Тому його необхідно переконати, що виховний вплив ззовні спрямований на збереження, розуміння й розвиток його особистості, лише тоді він стає відкритим до нього [4, с. 46; 7, с. 318].

Під впливом світогляду оточуючих людей та в процесі становлення зрілого власного ставлення до зовнішнього середовища формуються моральні, естетичні, інтелектуальні почуття. Відбувається процес формування здатності оцінювання вчинків: моральні чи аморальні, відповідають чи не відповідають нормам соціуму, вибір тих чи інших цілей, цінностей, настанов, моральних якостей, які особистість вважає обов'язковими для всіх, у тому числі й для себе. Позитивна оцінка викликає почуття задоволення, стає вагомим соціальним

підкріпленням, негативна ж – пригнічує [12, с. 347]. Якщо дитину не навчити справлятися зі стресовими ситуаціями, в подальшому при переживанні негативних емоцій у неї може сформуватися схильність до вчинення деструктивних дій. Саме тому, особливе значення для розвитку демократичного суспільства має реалізація процесу дотримання умов для нормального розвитку дітей через призму задоволення їх базових потреб.

Список використаних джерел:

1. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_384
2. Закон України "Про охорону дитинства" від 26 квітня 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
3. Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" від 5 лютого 1993. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
4. Запобігання насильству в сім'ї : [метод. посіб. для працівників міліції] / [Проценко Т. О., Логвиненко О. І. та ін.]. – К. : Тютюкін, 2001. – 92 с.
5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
6. Крестовська Н. М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Н. М. Крестовська. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". – Одеса, 2008. – 40 с.
7. Маклаков А. Г. Общая психология / Маклаков А. Г. – СПб. : Питер, 2002. – 471 с.
8. Максимова Н. Ю. Проблема соціальної дезадаптації неповнолітніх у парадигмі девіантології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. акад. С. Д. Максименка. – К., 2009. – 516 с.
9. Рабінович П. Основні права людини: Поняття, класифікація, тенденції // Український часопис прав людини. – 1994. - № 1. – С. 14 – 15.
10. Хуторянська Т. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на нормальний розвиток дитини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Т. В. Хуторянська. – Дніпропетровськ, 2015. – 21 с.
11. Carney J. V. Bullied to death, Perceptions of peer abuse suicidal behaviour during adolescence / J. V. Carney // School Psychology International. – 2000. – Vol. 21. – P. 439 – 447.
12. Sgarzi J. Victimology: a study of victims and their roles / J. Sgarzi, J. McDevitt. – New Jersey, 2003. – P. 341.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

*Левченко Я.В., студент історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Геєць І.В., к.ю.н., доцент кафедри політології та
права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Політична реклама займає провідне становище у виборчій кампанії не тільки в Україні, а і у світі. Особливого розмаху вона набуло з початком ХХІ століття. Майже кожного дня так звані піармени придумують нові засоби та методи задля покращення політичної реклами. Виборці останнім часом навіть потерпають через надлишок політичної реклами, проте вона є і буде однією з найвпливовіших виборчих технологій.

Перш за все потрібно визначити що ж таке політична реклама.

Політична реклама – це заходи та способи формування думки виборців шляхом подання загалом об'єктивної інформації, що переконує у перевагах даного кандидата чи політичної організації над іншими. Вона складається з переконливої інформації про певну політичну особу чи організацію та емоційно впливового повідомлення. Головна відмінність політичної реклами від звичайної реклами товарів полягає у тому, що політична реклама жодним чином не повинна дратувати виборців [2, с.143].

Для глибшого сприйняття сутності політичної реклами України варто вдатися в історію її виникнення.

24 серпня 1991 року Верховною Радою України була проголошена незалежність країни. Перед молодою та українською державою постало безліч політичних проблем. Однією з них стало формування національної реклами.

На телеекранах до середини 90-х р.р. ХХ ст. міцно влаштувалися загальнонаціональні українські канали: "УТ", "Студія 1+1", "ICTV", а потім – "Інтер" і "СТБ". Виникло також безліч регіональних телекомпаній .

Аналогічна ситуація спостерігалася і на радіо, з тією лише різницею, що два основні радіоканали – перший державний і "Промінь" стали випробовувати жорстку конкуренцію місцевих радіостанцій, особливо в FM- діапазоні .

Розвиток вітчизняної реклами зажадав формування відповідної правової бази. 5 грудня 1994 року Президентом України був підписаний Указ "Про заходи щодо запобігання несумлінної реклами та її припиненню". У червні 1996 року був прийнятий Закон України "Про рекламу", який визначив основні принципи рекламної діяльності в Україні та сприяв регулюванню правових відносин, які виникають в процесі створення розповсюдження і отримання реклами [3, с.238].

Перші політичні кампанії характеризувалися в Україні непрофесіоналізмом, сліпим копіюванням закордонного досвіду. Це стосувалося і підходу до організації кампанії, і принципів, прийомів створення політичних іміджів. Рекламна продукція обмежувалася матеріалами вуличного розклеювання й інколи – поштовим розсиланням.

На сучасному етапі виникла також нагальна потреба чітко визначити структурний зміст політичної реклами, докладно розглянути її комунікативні особливості, встановити причинно-наслідкові зв'язки між процесами, що відбуваються в рамках виборчих кампаній.

У суспільстві зростає недовіра до прозорості й чесності виборів, оскільки утвердилась думка, що "всі політики – злодії", а тому й голосувати немає за кого. Значній частині населення України притаманна неучасть у голосуванні.

Крім того, політична реклама – це не надто вдале поле для креативних рішень і нових технік. Принаймні так прийнято ставитися в політичному середовищі до цього питання, тому що продуктом такої реклами виступає не товар (марка, бренд), а, як правило, конкретна людина. Навіть якщо рекламується політичний блок чи партія, головна асоціація йде із першою особою – це є головне правило політичної реклами [4, с.35].

Сучасна політична реклама відрізняється наступними особливостями:

- товаром, що рекламується, є людина або певна соціальна філософія, а не продукт, послуга чи підприємство;
- тривалість політичної рекламної кампанії, як правило, обмежується точно визначеним часом;
- у політичній рекламі найгострішими проблемами є морально етичні, бо успіх чи неуспіх політичної рекламної кампанії завжди має далекосяжні наслідки для великих груп людей, а іноді і для всієї країни;
- створення іміджу політику або політичній партії є не заміном політики, а тільки додатком до неї;
- створення іміджу політику або політичній партії треба починати задовго до початку виборчої кампанії.

Перед спеціалістами в галузі політичної реклами постають такі завдання:

- з'ясувати, чого саме бажає громадськість від лідера та його партії;
- забезпечити бажані позитивні особистісні характеристики лідера за допомогою відбору та посилення тих, які він уже має;
- навчити лідера мистецтву спілкування з аудиторією, засобами інформації, тобто навчити його азів акторського мистецтва. Добрий політик сьогодні той, хто вміє "подати себе" з екрана телевізора, знає, як примусити людей усміхнутись чи зажуритися;
- наблизити лідера до мас, показавши, як багато важить для нього сім'я, як він захоплюється спортом, як ставиться до своєї кішки чи свого собаки, яке в нього хобі тощо [5, с.127].

Впродовж останніх виборчих кампаній в Україні тема "брудних" технологій активно обговорюється в усіх засобах масової інформації. Кандидати звинувачують один одного у застосуванні "брудних" технологій та "чорного" PR, хоча ніхто конкретно не називає, в чому ж полягає "бруд" таких технологій.

Виборча кампанія 2006 року в Україні створила нові виклики через загрозу поглиблення суспільно-політичного розколу країни, який стався під час президентських виборів 2004 року. У процесі цієї кампанії мало місце застосування "чорного" PR (зокрема проти БЮТ) та часткового використання конфліктогенних тем, хоча цього разу політики не вдавалися до різкого протиставлення по

лінії "Схід-Захід", увагу більше зосереджували на антагонізмі "ми-вони". Хоча часто залишалося незрозумілим, хто є "ми", а хто "вони". Наприклад, телевізійний ролик НСНУ починався фразою "Влада злочинна", однак саме НСНУ на той час був при владі. Впродовж виборчої кампанії 2006 року мали місце випадки запозичення рекламних технологій конкурентів (розміщення слогану, емблеми та фото лідерів на рекламних щитах НДП та БЮТ цілком однакове, що, зрозуміло, зменшує оригінальність цих рекламних матеріалів). Щонайменше це є свідченням недостатньо високого професійного та морального рівня вітчизняних політтехнологів [1, с. 241].

Отже, можемо підвести певні висновки. Політична реклама має різні визначення, але у всіх присутнє спільне – це комунікація, яка за допомогою засобів зв'язку впливає на установки людей відносно політичних суб'єктів або проектів. Такими суб'єктами можуть бути кандидати на вибори, діючі політики, політичні партії, організації, державні структури тощо. Політичними об'єктами можуть виступати програми, політичні процеси, реформи, події, документи. Політична реклама формує імідж політиків, ідей, програм, політичних поглядів. Уявлення українців про якусь політичну партію чи кандидата здебільшого формується під впливом політичної реклами, адже для аудиторії політичну реальність становить не сама політична подія, а його інтерпретація, іноді навіть його трансформація в ЗМІ. Для цього і використовують політичну рекламу. Саме за допомогою неї і формуються у свідомості людей бажані образи політиків, ставлення до їх політичного курсу, тобто суспільству дається установка за кого проголосувати.

Список використаних джерел:

1. Кочубей Л.О. Виборчі технології: Політологічний аналіз на прикладі виборів до парламенту сучасної України [Текст] / Л. О.Кочубей ; Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К. : Юридична думка, 2006. – 280 с.
2. Малкин Е. Основы избирательных технологий / Малкин Е., Сучков Е. – 3-е изд., расшир. и доп. – М.: SPSL "Русская панорама", 2002. – 464 с.
3. Ромат Е.В. Реклама: История. Теория. Практика [Текст] : [Учеб.] / Е.В.Ромат. – 5-е изд. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
4. Почепцов Г. Політична реклама України: стратегії виграшу чи програшу / Г. Почепцов // Вісник Київського ун-та ім. Т.Г. Шевченка. Сер. Журналістика. – К., 2007. – Вип. 5. – С. 34-36.
5. Шовкун І. В. Про специфіку політичної реклами / В. І. Шовкун // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – Київ, 2004. Вип. 66/67. – С. 125-128.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА" У МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ

Лукашевич А. В., студентка I курсу
Національного університету "Львівська політехніка"
Науковий керівник: Турчин Я. Б., доктор політичних наук,
професор, директор Інституту гуманітарних та соціальних наук,
професор кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету "Львівська політехніка"

Колись і глухота, і сліпота, і розумова відсталість
будуть подолані медично і біологічно,
але ще раніше педагогічно та психологічно
(*Л. С. Виготський*).

У світі живе більше п'ятисот мільйонів людей з особливими потребами, що становить 10% усього населення. Разом із збільшенням чисельності населення планети, число людей такої категорії продовжує зростати. Головними чинниками, які спричиняють такі процеси є також війни та інші форми насильства, недостатня медична допомога, стихійні лиха тощо. Саме тому формування основ соціального захисту осіб з особливими потребами є пріоритетним завданням у розвитку світової політики. Одним із важливих аспектів забезпечення нормального життя є доступ до повноцінної освіти. З часів заснування Організації Об'єднаних Націй суспільство намагається знайти оптимальний варіант забезпечення освітою людей з особливими потребами. Як проголошено в 26 статті Загальної декларації прав людини "Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного. Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру"[1]. Для цих людей головним є не лише освіта, а й сама інтеграція в суспільство. Найкращим варіантом, що поєднує ці два аспекти на сьогоднішній день є інклюзивна освіта. У Конвенції про права осіб з інвалідністю зазначено: "Для цілей реалізації цього права [права на освіту] без дискримінації й на підставі рівності можливостей держави-учасниці забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях навчання протягом усього життя, прагнучи при цьому: до повного розвитку людського потенціалу, а також почуття достоїнства та самоповаги та до посилення поваги до прав людини, основоположних свобод і

людської багатоманітності; до розвитку особистості, талантів і творчості осіб з інвалідністю, а також їхніх розумових і фізичних здібностей у найповнішому обсязі; до надання особам з інвалідністю можливості брати ефективну участь у житті вільного суспільства" [2]. Світова громадськість вже активно впроваджує такий тип освіти. Натомість українці тільки розпочинають залучати подібний досвід у своїй освітній діяльності. Саме тому постає логічна потреба насамперед розібратися в основних принципах поняття "інклюзивна освіта", які зафіксовані в міжнародних нормативно-правових актах, аби чітко зрозуміти, яку мету вони визначають. У Саламанкській декларації і рамках дій з освіти осіб із особливими потребами (1994 р.) зазначено, що держави, які ратифікують цю декларацію повинні впроваджувати інклюзивну освіту, тобто "прийняти у формі закону чи політичної декларації принцип інклюзивної освіти, який полягає в тому, що всі діти вступають у звичайні школи, якщо тільки немає серйозних причин, які примушують зробити по-іншому" [3]. У Декларації про права дитини від 1959 року проголошуються принципи, що є базовими для освіти дітей з особливими потребами, а саме: 1) дитина, яка є неповноцінною у фізичному, психічному або соціальному відношенні, повинна забезпечуватися спеціальним режимом, освітою і піклуванням, необхідним зважаючи на її особливий стан; 2) дитина має бути захищена від практики, яка може заохочувати расову, релігійну або будь-яку іншу форму дискримінації. Вона повинна виховуватися в дусі взаєморозуміння, терпимості, дружби між народами, миру й загального братерства, а також у повному усвідомленні, що її енергія та здібності мають бути присвячені служінню на користь інших людей [4]. Однаково важливими є положення "Конвенції про права дитини" (ООН, 1989), зокрема право дитини не зазнавати дискримінації, зазначене у статті 2 та статті 23. Йдеться про те, що дитина з особливими освітніми потребами повинна мати доступ до освіти, виховання, медичного обслуговування, реабілітаційних послуг, професійної підготовки, максимально можливої соціальної інтеграції та індивідуального розвитку (культурного та духовного). Освіта дитини повинна спрямовуватися на розвиток особи, її талантів, розумових і фізичних здібностей в максимальному обсязі, сприяти всебічному розвитку потенціалу дитини [5]. Фактично, ці документи фіксують право дітей на освіту, яка не дискримінує їх у жодних сферах, таких як етнічні, релігійні, статеві, мовні відмінності, економічне становище та особливі потреби. Правовий підхід до освіти на основі прав ґрунтується на трьох принципах, як-от: доступність та обов'язковість освіти, рівність, інклюзія та відсутність дискримінації, якість освіти. У Конвенції про права осіб з інвалідністю також декларуються основні принципи інклюзивної освіти, хоча й конкретного визначення цього поняття тут не міститься. Держави-підписанти згаданої Конвенції зобов'язуються забезпечити включеність осіб з інвалідністю до системи загальної освіти, а дітей з інвалідністю - до системи безплатної та обов'язкової початкової або середньої освіти; рівні права осіб з інвалідністю до інклюзивної, якісної та безплатної початкової й середньої освіти в місцях свого проживання; розумну адаптацію, яка враховує індивідуальні потреби; необхідну підтримку осіб з інвалідністю для полегшення їхнього ефективного навчання в системі загальної середньої освіти; умови, які

максимально сприяють засвоєнню знань і соціальному розвитку, відповідно до мети повного охоплення; ефективні заходи з організації індивідуалізованої підтримки. Відтак держави-учасниці надають особам з інвалідністю й можливість засвоювати життєві та соціалізаційні навички, щоб полегшити їхню повну й рівну участь в процесі освіти і як членів місцевої спільноти [2].

Це лише приклад декількох нормативно-правових актів, що мають своєю метою направлені на забезпечення повноцінної освіти людей з особливими потребами. Опрацювавши питання, яке стосується міжнародних нормативно-правових актів, можна зробити висновок про те, що документальна база є доволі ґрунтовна. Найчастіше в документах закріплено базові елементи "освіти для всіх", хоча в Саламанкській декларації конкретизується визначення поняття "інклюзивна освіта". Водночас потрібно констатувати й той факт, що теорія інклюзивної освіти ще потребує певного доопрацювання, особливо це стосується механізмів упровадження такого типу освіти.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини : Міжнародний документ від 10 грудня 1948 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/995_015

2. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) ООН; Конвенція від 13.12.2006 // офіційний веб портал Верховної ради України [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

3. Саламанкська декларація і рамки дій з освіти осіб з особливими потребами від 1994 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1yNnouZ5LbMeNB_XxMv7VpYEfmtMv_nQYNBM2dC1L-vo/edit?pli=1

4. Декларація прав дитини від 20.11.1959 // Офіційний веб портал Верховної ради України [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_384

5. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 // Офіційний веб портал Верховної ради України [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*Тяжина Валентина, студентка 4 курс 3 група
Науковий керівник: Кругул Ю.І., к.ю.н., проф., завдувач кафедри
загальноправових дисциплін
Київського Національного торговельно-економічного університету*

Актуальність теми: Важливого значення у забезпеченні екологічної безпеки чинне законодавство надає центральним органам спеціальної надвідомчої компетенції у сфері екологічної безпеки. На них покладаються переважно координаційні, організаційні, контрольні та інші виконавчо-

розпорядчі функції у сфері екологічної безпеки спеціального надвідомчого характеру, що надає їм прерогативу реалізації цього напряму державної екологічної політики. До таких організаційно-правових структур можна віднести систему органів Міністерства екології та природних ресурсів, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, а також Міністерство охорони здоров'я України. [1, с. 115].

Отже, розглянемо більш детально повноваження кожного з органів у системі державної екологічної безпеки.

Міністерство екології та природних ресурсів України є центральним спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з екологічних питань. Його повноваження визначено Законом України "Про охорону навколишнього середовища" від 25.06.1991р. та іншими актами екологічного законодавства. Мінприроди є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки. Серед основних його повноважень у галузі екологічної безпеки є:

- затвердження або погодження в установленому порядку лімітів та квот на використання чи добування природних ресурсів загальнодержавного значення та викидів і скидів у навколишнє природне середовище забруднювальних речовин, якщо це призводить до забруднення довкілля;

- утворення та розміщення відходів;

- розробка нормативних планів на розміщення відходів, на викиди і скиди забруднювальних речовин у навколишнє природне середовище;

- організація проведення державних випробувань пестицидів та агрохімікатів вітчизняного та іноземного виробництва, здійснює їх державну реєстрацію та затверджує переліки пестицидів, дозволених для використання в Україні;

- здійснення акредитації установ та організацій, які проводять державні випробування пестицидів та агрохімікатів, та надання дозволів на ввезення в Україну, виробництво дослідних партій та використання незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів для проведення державних випробувань, наукових досліджень тощо [2].

Через Мінприроди Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність Держекоінспекції України, Держводагенства України, Держгеонадр України та Державного агентства України з управління зоною відчуження про діяльність [3] яких, як суб'єктів системи державної екологічної безпеки, зазначимо наступне.

Державна екологічна інспекція - центральний орган виконавчої влади із здійсненням державного нагляду у сфері охорони довкілля, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Державне агентство водних ресурсів України – центральний орган виконавчої влади, з реалізації державної політики у сфері розвитку водного господарства та гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, експлуатації державних

водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем.

Державна служба геології та надр України – центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

Державна комісія України по запасах корисних копалин – є установою, що діє при Держгеонадрах України і проводить науково-технічну діяльність з проведення державної експертизи геологічних матеріалів з вивчення і використання надр та оцінки запасів корисних копалин.

Державне агентство України з управління зоною відчуження – центральний орган виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему та є органом державного управління у сфері поводження з радіоактивними відходами на стадії їх довгострокового зберігання і захоронення [4].

Висновок. Детальний аналіз сегментів функціональної діяльності цих органів свідчить про відсутність єдиної замкнутої системи розподілу сфер контролю за недопущенням випадків здійснення неправомірних дій у царині екологічної безпеки. На нашу думку, доцільним є нормативне закріплення чітких повноважень щодо притягнення до відповідальності Мінприроди України, МНС України та МОЗ України порушників екологічних норм і правил, які вчинили порушення права громадян на екологічну безпеку, особливо надзвичайними ситуаціями природного характеру. Тобто слід встановити їхню персоніфіковану відповідальність за забезпечення дотримання конституційного суб'єктивного права громадян на екологічну безпеку та гарантування дотримання умов національної екологічної безпеки.

Оскільки зазначені органи реалізують спеціальні повноваження в галузі екологічної безпеки, делеговані їм державою, законодавче закріплення персоніфікованої відповідальності у межах регламентованої компетенції створить правові засади і гарантії правового забезпечення вимог екологічної безпеки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Екологічне право України. Загальна частина: навч. посіб.; за ред. В.І. Курила / В.В. Курзова, А.І. Берлач, В.І. Курило. – К.: Алерта, 2015. – 620 с.
2. Питання Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 29 травня 2000 р. № 724 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про структуру центрального апарату Мінекоресурсів України [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 24 березня 2000 року № 5 Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про індексацію структурних підрозділів Міністерства екології та природних ресурсів [Електронний ресурс]: Наказ Мінекоресурсів України від 10 квітня 2000 року № 2 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Арутюнова К.С., студентка III курсу
Київського кооперативного інституту бізнесу та права
Науковий керівник: Найда І.В., к.держ.упр.,
доцент кафедри права,
Київського кооперативного інституту бізнесу і права*

В умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва, зокрема малого бізнесу, має стати одним із найважливіших чинників соціально-економічного росту.

Усвідомлюючи важливість ролі підприємства, держава повинна надавати йому всебічну підтримку.

Тому було прийнято та введено у дію низку нормативних актів, які заклали підґрунтя для формування і розвитку підприємництва. Згідно з такими нормативно-правовими актами, державна підтримка підприємництва спрямована саме на створення сприятливих організаційних та економічних умов для його розвитку.

Проблемами розвитку підприємництва в Україні приділяли увагу такі вчені – юристи як: В.Щербина, О. Гелета, І. Тимченко, А. Богаченко.

На думку багатьох фахівців, основними напрямками подальшого розвитку малого підприємництва в Україні є:

- формування належної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого бізнесу;
- вдосконалення фінансово - кредитної підтримки.

Актуальними проблемами підприємництва на сьогодні є розробка нових та вдосконалення діючих нормативно-правових актів з питань захисту власності та її форм, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва упорядкування механізмів державного регулювання та контролю підприємницької діяльності. Для формування відповідної законодавчої бази розвитку малого підприємництва потрібно, насамперед, встановити гарантії для забезпечення свободи і захисту приватної власності, розробити законодавчо-нормативні акти, які були б спрямовані на стимулювання малого бізнесу, скасування всіх чинників, які гальмують розвиток підприємництва

Важливе значення має розвиток фінансово-кредитної системи, спрямованої на підтримку малого підприємництва. Державну політику щодо його фінансового забезпечення слід проводити в напрямі: створення розвинутої мережі фінансово-кредитних установ, страхових фірм, інвестиційних та страхових фондів; розвитку товариств взаємного кредитування та страхування; розробки і впровадження системи стимулювання комерційних банків, які надавали б пільгові кредити малим підприємствам [1, с. 239].

Одним із головних чинників розвитку підприємництва в Україні є державна підтримка. Державна підтримка підприємництва – важливий чинник його активізації в умовах побудови ринкової економіки. З метою створення

сприятливих умов для розвитку підприємництва держава надає земельні ділянки, передає державне майно (виробничі – нежитлові приміщення, законсервовані й недобудовані об'єкти та споруди тощо), необхідне для здійснення підприємницької діяльності. За допомогою економічних важелів (надання субсидій, податкових пільг, кредитів тощо) держави а стимулює модернізацію технологій, інноваційну діяльність, освоєння нових видів продукції та послуг.

Розвиток підприємництва потребує створення розвинутої системи інформаційно-консультаційного забезпечення. Держава сприяє створенню ефективної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності, розробленню навчальних планів, програм і методичних посібників для підготовки підприємців, використанню засобів масової інформації для навчання широких верств населення основам підприємницької діяльності [2, с. 55].

Головними причинами, які гальмують розвиток малого підприємництва в Україні, є: відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва; неймовірно важкий тягар оподаткування; низькі темпи та перекося в процесі реформування власності; відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу; обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів; недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення [3, с. 35].

Доцільно визначити основні напрямки прискорення розвитку підприємництва в сучасних умовах трансформації, переходу до інноваційної моделі розвитку економіки України. Такими напрямками є:

1. подальше удосконалення законодавчої та нормативної бази щодо створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємства;

2. удосконалення кредитної політики, а саме: організація державних кредитних установ з метою пільгового кредитування суб'єктів підприємницької діяльності, особливо початківців малого бізнесу;

3. забезпечення виконання заходів щодо створення єдиної автоматизованої системи державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності [4, с. 327].

Список використаних джерел:

1. Гой І.В. Підприємництво / І.В. Гой, Т. П. Смелянська. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.

2. Науково - практичний коментар Господарського кодексу України – 3-є вид. / за заг. ред. В. К. Макутова. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 776 с.

3. Гелета О. Розвиток підприємництва в Україні: проблеми і перспективи / Оксана Гелета. – К., 2008. – С. 34–37.

4. Федоренко В. Г. Політична економія: підруч. / В. Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2015. – 487 с.

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФІКТИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Багненко Ольга,

студентка 2 курсу магістратури, 3м групи

Київського національного торговельно-економічного університету.

Науковий керівник: Мушенко В.В., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правознавства

Київського національного торговельно-економічного університету

Соціально-економічні зміни періоду незалежності України обумовили перехід від планової економіки, заснованої на всебічному і всеохоплюючому державному управлінні всіма її сферами, до ринкової економіки, основою якої є підприємницька діяльність різних типів суб'єктів. Однак, вплив держави на економічні процеси здійснюються через державне регулювання, визначальне місце в механізмі якого належить імперативному правовому регулюванню. Одним із засобів забезпечення реалізації відповідних імперативних приписів у підприємницькій діяльності є інститут юридичної відповідальності.

Процеси розвитку та удосконалення національної законодавчої бази пов'язані з невідворотними процесами трансформації суспільства. Сучасний стан розвитку підприємницьких відносин має надзвичайно складний характер. Саме тому, необхідне вироблення дієвих засобів державного регулювання та впливу на відповідні відносини через застосування ефективного механізму юридичної відповідальності.

Метою даної роботи є дослідження елементів правового механізму притягнення до кримінальної відповідальності суб'єктів за здійснення фіктивного підприємництва та формування пропозицій щодо уникнення відповідної неправомірної діяльності.

Розглянемо особливості механізму застосування кримінальної відповідальності, як виду юридичної відповідальності, за здійснення такого виду неправомірної поведінки як фіктивне підприємництво. Згідно з Кримінальним кодексом України (Далі – КК України) фіктивним підприємництвом вважається створення або придбання суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб) з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона [2].

Аналізуючи даний вид неправомірної злочинної діяльності, охарактеризуємо його елементи. Зазначимо, що основним безпосереднім об'єктом злочину є встановлений законодавством порядок здійснення підприємницької діяльності, а додатковим (факультативним) об'єктом можуть бути встановлений порядок оподаткування, отримання кредитних ресурсів, добросовісна конкуренція, право власності тощо.

З аналізу норм КК України є очевидним, що об'єктивна сторона злочину виражається в одній з двох дій: створення чи придбання юридичної особи. Правова сторона таких дій потребує детального опрацювання.

При умові недостатнього вивчення даної проблематики може скластися думку, що ст. 205 КК України встановлюється відповідальність за дії, які з є цілком легальними. При цьому ключовою характеристикою виступає саме фіктивність як відсутність у осіб, які створили або придбали суб'єкт підприємництва, справжнього наміру здійснювати виробничу чи іншу діяльність, зафіксовану в установчих документах.

Під створенням суб'єкта підприємницької діяльності у ст. 205 КК України слід розуміти вчинення дій, результатом яких має стати юридичне заснування нової, раніше не існуючої організації, котра переслідує мету одержання прибутку як кінцевого злочинного результату. До таких дій належать, зокрема, розробка і прийняття установчих документів, державна реєстрація суб'єктів підприємництва, відкриття банківських рахунків тощо.

Слід зазначити, що якщо особа фактично створила організацію, яка без державної реєстрації займається виробництвом продукції, наданням послуг або виконанням робіт, її дії повинні за наявності для цього підстав кваліфікуватися за ст. 202 КК України. Крім того, не можуть кваліфікуватися за ст. 205 КК України дії особи, яка підробила необхідні для фактичного здійснення підприємницької діяльності юридичною особою документи, оскільки у такому разі суб'єкт підприємницької діяльності не створюється. Відкриття за завідомо піддробленими документами, наприклад свідцтвом про державну реєстрацію юридичної особи банківських рахунків має кваліфікуватись за ч. 3 ст. 358, а якщо ці дії вчинено особою, яка сама їх підробила, – додатково і за ч. 1 або ч. 2 ст. 358 КК України [3].

Аналіз наукових досліджень та судової практики показує, що особи, які скоюють фіктивне підприємництво, можуть або повністю відмовлятися від здійснення тієї офіційної діяльності, котра фіксується в установчих документах юридичної особи, або вести її у мінімальному обсязі, що дозволяє вважати комерційну структуру такою, що насправді функціонує, тобто імітувати підприємницьку діяльність.

Доказами фіктивності конкретного суб'єкта за таких умов, на нашу думку, можуть визнаватися, зокрема: реєстрація підприємства на підставну особу, за підробленими, втраченими документами, за вигаданою юридичною адресою; внесення в установчі документи неправдивих даних про засновників і керівників підприємства або про інші обставини; залучення до протиправної діяльності у формі призначення на посаду керівника реально існуючого громадянина із специфічним соціальним статусом (малозабезпечені, психічно хворі тощо); відсутність ознак діяльності фірми, зазначеної в установчих документах; короткий термін існування підприємства (як правило, не перевищує одного податкового періоду, що зводить нанівець можливість контролю за його діяльністю); відсутність руху коштів підприємства на його банківських рахунках або, навпаки, занадто великий обсяг фінансових операцій на банківських рахунках підприємства, яке лише нещодавно зареєструвалось.

Дії, які вчинюються від імені фіктивного підприємства, з його використанням і містять ознаки іншого, відмінного від фіктивного підприємництва злочину, повинні діставати самотійну кримінально-правову оцінку. Наприклад,

створення фіктивного підприємства нерідко є передумовою для наступного шахрайського заволодіння чужим майном. Вчинене в подібних ситуаціях належить, на нашу думку, кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. ст. 190, 205 КК України.

При фіктивному підприємстві легальна форма, притаманна комерційним юридичним особам, може використовуватись для прикриття забороненої діяльності, зайняття якою саме по собі є кримінальне караним. Зокрема, незаконне виробництво чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, незаконне виготовлення і ремонт зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв тощо. Дії винних у таких випадках потрібно кваліфікувати за наявністю для цього підстав за сукупністю злочинів, передбачених ст. ст. 205, 263, 307, 310 КК України.

В контексті даного дослідження охарактеризуємо суб'єкт злочину. Отже таким суб'єктом може бути:

1) осудна особа, яка досягла 16-річного віку і виступає як засновник або набувач юридичної особи або за допомогою чужих чи підроблених документів реєструє (придбаває) такий суб'єкт;

2) службова особа підприємства або організації, яка прийняла рішення про створення чи придбання іншої юридичної особи;

3) засновник юридичної особи, який прийняв таке ж рішення.

Дії особи, на ім'я якої за її згодою було зареєстровано фіктивний суб'єкт підприємництва, можуть кваліфікуватися як пособництво фіктивному підприємству. Якщо така особа брала безпосередню участь у державній реєстрації суб'єкта підприємництва, зокрема, підписувала чи подавала для нотаріального посвідчення установчі документи, її призначено на посаду керівника підприємства тощо, то її дії потрібно розцінювати як співвиконавство у злочині, передбаченому ст. 205 КК України.

Таким чином, відповідальністю у сфері підприємництва є сукупність заходів державного примусу, передбачених нормами права і тягнуть для підприємця негативні наслідки у вигляді позбавлення прав внаслідок порушення ним правопорядку або законних прав та інтересів інших осіб у ході здійснення підприємницької діяльності. Зменшення масштабів фіктивного підприємництва, як неправомірного та шкідливого суспільно-економічного явища, можливе шляхом застосування у законодавстві прогресивних принципів не фіскальної, а стимулюючої державної фінансово-економічної політики шляхом: зменшення загального рівня податкового тягаря та податкового тиску на платників податків; забезпечення суб'єктів підприємства доступними фінансово-кредитними ресурсами; лібералізації та оптимізації державної дозвільної системи, тобто удосконалення всіх державних засобів, що впливають на розвиток легального підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Курило В.І. Провадження по справах про адміністративну відповідальність за невиконання податкового обов'язку / В.І. Курило, Є.М. Гоцуляк, В.В. Мушенко [Монографія]. – Ніжин, 2015. – 167 с.

2. Колпаков В.К. Адміністративне право України / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ СТАТЕВИХ ЗНОСИН

Брусовцова Світлана

студентка 4 курсу

Київського кооперативного інституту

бізнесу і права

Науковий керівник: Колінько О.О.,

к.ю.н., доцент кафедри права

Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Злочинність у сфері статевих зносин являє собою сукупність злочинів, спрямованих проти статевої свободи та статевої недоторканості, які вчиняються із застосуванням фізичного, психічного насильства або з використанням безпорадного стану потерпілої особи з метою задоволення сексуальної потреби у природній або не природній способи.

Серед усієї злочинності, статеві злочини становлять не велику частину, проте відносяться до високо латентних, де частка прихованих злочинів складає майже 90%. До причин які сприяють латентності даної групи злочинів можна віднести: сором жертви, погрози, страх перед суспільством та погіршення свого стану в ньому, не бажання відповідати на принизливі запитання про обставини що трапилися.

При характеристиці будь-якого злочину важливу роль займає характеристика особи, яка вчинила злочин. Так, майже 80 % засуджених за вчинення згвалтування особи віком від 14 до 29 років. За даними сексологів, на цей віковий інтервал припадає пік фізичної та сексуальної активності, що може впливати на поведінку таких осіб [3, с. 196].

Проведені кримінологічні дослідження проблем сексуального насильства дозволили охарактеризувати демографічні та психологічні ознаки, що сформували портрет насильника. Так, серед гвалтівників переважають неодружені чоловіки з невисоким рівнем освіти, як правило, зайняті важкою фізичною працею. Серед офісних службовців та "інтелігентів" гвалтівники зустрічаються набагато рідше.

До морально-психологічних рис, які складають портрет злочинця, що вчиняє злочини у сфері статевих зносин, можна віднести: грубість, яка частіше переходить у жорстокість; цинізм, неповагу до прав і свобод інших осіб; майже повну відсутність межі між дозволеним і недозволеним; примітивний погляд на взаємовідносини статей, який зводиться лише до статевого акту без урахування згоди протилежної сторони; погляд на статевого партнера, як на підкорену істоту

без права вибору і права опору, що є лише знаряддям статевої насолоди [2, с. 590].

Аналізуючи поведінку злочинців у сфері сексуальних злочинів, за способом поведінки можна виділити такі їх типи:

1) раптовий гвалтівник (умисел на вчинення сексуального злочину виникає раптово під впливом зовнішніх обставин);

2) "шукаючий" (має умисел, при цьому підшуковує жертву та найвигіднішу ситуацію для вчинення зґвалтування);

3) плануючий (самостійно створює конкретну життєву ситуацію вчинення цього злочину щодо конкретної жертви);

4) патологічний (має певні психічні відхилення у сфері статевих зносин) [3, с. 198].

Існує думка, що злочинець який вчиняє злочини у сфері статевих зносин – це хвора людина. Ми не погоджуємось з даним твердженням, адже, досить не значний відсоток гвалтівників складають неосудні особи. В інших же можуть спостерігатися психічні та характерологічні відхилення в межах осудності (наслідки черепно-мозкових травм, психопатії, неврози, олігофренія у стані легкої дебільності, сексологічні патології тощо).

Крім того, для розкриття кримінологічної характеристики злочинності у сфері статевих зносин, важливим є вивчення потерпілих (жертв). Саме жертва, іноді, може відігравати важливу роль у механізмі вчинення злочинів.

Найпоширенішою віковою категорією потерпілих є особи віком від 13-19 років, за нею йдуть особи від 20 до 32 років. Якщо вік чоловіка-гвалтівника свідчить про його сексуальну активність, то вік потерпілої особи - про її стан при вчиненні цього злочину: безпорадний стан, характер поведінки, сексуальна активність, ставлення до доступності статевих стосунків та інші [3, с. 237].

Причина сексуального насильства щодо жінок може критися в психології самих жінок. Найбільш уразливими для гвалтівників є ті, які в дитинстві піддавалися розпусним діям з боку дорослих і мають сильні психологічні травми, що стосуються сексуальної сфери. Такі жінки своїм страхом притягують гвалтівників, на несвідомому рівні повідомляючи їм, що з ними насильство вчинити можна. Більшість жінок чинять опір гвалтівникам до останнього і вдало уникають його, але є й такі, яких варто лише налякати, як вони здаються. Така жертвна поведінка зазвичай і є найбажанішим для потенційних насильників, і вони здатні інтуїтивно розрізнити жінку, схильну до жертвності, навіть у величезному натовпі [1, с. 116].

Сексуальне насильство може мати й інші причини, але найголовніше значення при вчиненні злочинів у сфері статевих зносин має надаватися відносинам "злочинець – жертва". Тому, при виробленні механізм протидії вчиненню даної групи злочинів, переважна більшість заходів має спрямовуватися на врегулювання таких відносин.

Список використаних джерел:

1. Іванов Ю. Кримінологія: Навч. посіб. / Ю. Ф. Іванов., О. М. Джужа. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006. – 264 с.

2. Малкина-Пых И.Г. Возрастные кризисы. Справочник практического психолога / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2004. – 896 с.

3. Підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодєд та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 – 513 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРИВАТНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Воробей Марія,

студентка 2 курсу магістратури, 3м групи,

Київський національний торговельно-економічний університет.

Науковий керівник: Мушенко В.В., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правознавства

Київського національного торговельно-економічного університету

У процесі реформування механізму правового регулювання суспільного життя, спрямованого на покращення реалізації державою своїх завдань та виконання покладених на неї функцій, особливої актуальності набуває удосконалення багатьох питань, пов'язаних із приватною юридичною практикою. Практика забезпечення громадян кваліфікованою юридичною допомогою набула в сучасному демократичному суспільстві надзвичайно важливого значення. На сьогодні вдосконалення захисту прав і свобод громадян є необхідною умовою формування правової держави. Саме тому, формування професійного незалежного нотаріату стає одним із пріоритетних напрямів на шляху реформування правової системи України.

Метою статті є дослідження окремих проблем нормативно-правового забезпечення приватної нотаріальної діяльності в Україні та пропозиції щодо перспектив розвитку.

Запропоноване дослідження слід розпочати з того, що початок правової реформи у сфері нотаріату пов'язується із прийняттям Закону України "Про нотаріат" [1], яким було змінено існуючу організаційну структуру побудови нотаріату в Україні. Нові принципи нотаріальної діяльності, які були закладені цим законом дозволили вирішити організаційні проблеми нотаріального забезпечення суб'єктів цивільно-правових відносин та дозволили державі зняти із себе більшість організаційних питань і матеріальних витрат у цій сфері.

Внаслідок прийняття названого нормативного акту у сфері нотаріату відбулись докорінні зміни не лише у кількісному, а й у якісному вимірі. Зокрема, це стосується: зростання рівня самосвідомості у нотаріальному співтоваристві та відповідальності перед всіма суб'єктами цивільно-правових відносин; підвищення професіоналізму нотаріусів; збільшення чисельності приватних нотаріусів, які в більшості випадків значно краще матеріально-технічно оснащені, ніж державні нотаріальні контори; оперативності обслуговування громадян, підприємств, установ та організацій тощо.

Водночас, на нашу думку, практика застосування Закону України "Про нотаріат" довела його недосконалість. До його основних недоліків та проблем, за нашим переконанням, можна віднести:

- застарілий підхід до врегулювання нотаріальної діяльності внаслідок орієнтації на радянську концепцію правового забезпечення суспільних відносин;
- невідповідність окремим положенням Конституції України, яку було прийнято пізніше, ніж цей Закон;
- обмеження приватних нотаріусів щодо вчинення нотаріальних дій;
- відсутність закріплення гнучкої системи заходів впливу на нотаріусів у разі порушення ними законодавства під час вчинення нотаріальних дій та ін.

Низький рівень нормативно-правового забезпечення нотаріальної діяльності та численні проблеми на практиці, які мали місце внаслідок прийняття розглянутого нормативно-правового акту, обумовили необхідність продовження правової реформи у цій сфері, який пов'язується із прийняттям 1 жовтня 2008 р. Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про нотаріат" [2], яким було фактично запроваджено нову редакцію Закону України "Про нотаріат".

Основними здобутками прийняття даного акта є наступне:

- приватні і державні нотаріуси були зрівняні в повноваженнях щодо вчинення нотаріальних дій;
- оформлені ними документи отримали однакову юридичну силу;
- уточнено права та обов'язки нотаріусів, а також поняття нотаріальної таємниці;
- закріплено гарантії діяльності нотаріусів;
- введено поняття відповідальності нотаріусів у вчиненні порушення тощо.

Проте, прийняття названого нормативно-правового акту не вирішило усіх проблем правового забезпечення нотаріальної діяльності. На нашу думку, невирішеними залишилися ряд питань, зокрема:

- наближення нотаріату до населення, оскільки зберігалось зосередження нотаріусів у столиці, обласних та великих районних центрах;
- паритетність оплати вчинюваних нотаріальних дій для замовників таких дій та самого нотаріуса;
- не вдалось привести до єдиного знаменника такі заходи впливу на нотаріуса, як зупинення, припинення нотаріальної діяльності та анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- питання пенсійного, соціального забезпечення нотаріусів, системи оподаткування доходів нотаріусів та низка інших питань, включаючи створення інституту професійного нотаріального самоврядування.

З метою вирішення окреслених проблем, сприяння становленню цілісного підходу до визначення функцій нотаріату та побудови чіткої структури нотаріальних органів, наданню населенню послуг правового та нотаріального характеру відповідно до міжнародних стандартів, а також поступового і системного реформування українського нотаріату як інституту позасудового захисту цивільних прав 24 грудня 2010 р. наказом Міністерства юстиції України № 3290/5 було затверджено "Концепцію реформування органів нотаріату в Україні" [3]. Цим документом передбачено здійснення, зокрема, таких заходів, як

розробка, обговорення та прийняття протягом 2010–2012 рр. базових законів та протягом 2012 - 2015 рр. створення професійної організації нотаріусів України та становлення професійного самоврядування.

На нашу думку, роботу по практичній реалізації Концепції, можна стверджувати про певні успіхи, хоча і слід констатувати, що сучасний стан правового регулювання у сфері нотаріату все ще характеризується рядом проблем та недоліків. Насамперед, мова йде про наступні:

- відсутність чітко сформованої та закріпленої нормативно-правової бази з регулювання інституту нотаріату;
- збільшення кількості нормативно-правових актів, що призводить до дублювання, нечіткостей та різночитань дефініцій;
- наявність прогалин у законодавстві та неузгодженостей між положеннями нормативно-правових актів.

Вирішення наведених та інших проблем сучасного нормативно-правового забезпечення нотаріальної діяльності, на нашу думку, можливе шляхом проведення комплексної систематизації законодавства та положень підзаконних правових актів шляхом прийняття двох загальних нормативно-правових актів, а саме: Закону України "Про організацію нотаріату" чи "Про організацію нотаріальної діяльності в Україні" та Нотаріального процесуального кодексу України. На наш погляд, такий крок дозволить комплексно врегулювати окремо питання організації системи нотаріату в Україні та окремо врегулювати усі процедурні аспекти здійснення нотаріальної діяльності, а отже і вирішити проблеми дублювань, прогалин, колізій законодавства тощо.

Важливого значення для вдосконалення нотаріальної діяльності має підготовка кваліфікованих юридичних кадрів, що забезпечують можливість реалізації правових приписів у різних сферах суспільних відносин, а також підвищення правової культури населення, оскільки вирішення будь-якої юридичної справи у більшій мірі залежить від чіткості формулювання питання, що підлягає вирішенню. Виходячи з цього, подальшими напрямками вдосконалення нотаріальної діяльності є:

- 1) підвищення якості законодавства з точки зору відповідності нормативних актів правилам законодавчої техніки;
- 2) чітке визначення сфери дії права та подолання можливості застосування правових положень на розсуд суб'єктів права;
- 3) покращення матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів та осіб, що здійснюють юридичну практику;
- 4) розробка на рівні держави концепції кадрової політики для правової сфери шляхом впровадження спеціалізації вищих навчальних закладів стосовно певної сфери юридичної діяльності;
- 5) підвищення професійної підготовки юристів як на рівні навчальних закладів, так і перепідготовки фахівців.

Таким чином, підсумуємо те, що практика функціонування юридичного ринку в Україні показала, що деякі положення чинного профільного законодавства не відповідають сучасним міжнародно-правовим стандартам, а українська правова система потребує певних реформ, які мають на меті не тільки

трансформувати національну правову систему, але й сформувати її структурні частини у відповідності з європейськими стандартами, що дасть їй можливість у майбутньому займати чільне місце серед європейських правових систем. В даний час, не дивлячись на тривалу правову реформу, сучасний стан нормативно-правового забезпечення нотаріальної діяльності характеризується наявністю численних проблем та недоліків, подолання яких можливе у результаті проведення систематизації положень нормативних актів у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Про внесення змін до Закону України "Про нотаріат": Закон України від 01 жовтня 2008 № 614-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/614-17>
3. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 № 3290/5 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ НОРМИ ЩОДО ЖІНОЧОЇ ПРАЦІ

*Зіньова Н.К., студентка 4 курсу
Київського кооперативного інституту бізнесу і права*

Актуальним є питанням правового регулювання захисту прав жінки в Україні. Становище жінки в суспільстві та встановлення гендерної рівності потребує уваги, бо встановлення рівного правового статусу жінки і чоловіка та рівні можливості для його реалізації дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

У найзагальнішій формі принцип рівності чоловіків і жінок закріплений у Статуті ООН як зобов'язання поважати права всіх незалежно від статі. У Загальній Декларації прав людини 1948 р. було проголошено, що люди рівні незалежно від раси, кольору шкіри, національності, віросповідання, а також статі. На основі Декларації пізніше були прийняті інші документи про соціальні, культурні та економічні права, низка конвенцій та рекомендацій ООН.

Конвенція ООН 1979 року "Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок" проголосила політику ліквідації дискримінації щодо жінок вже на державному рівні та впровадження законодавчих заходів установа юридичного захисту.

Ще одним надзвичайно важливим нормативно-правовим актом, який встановлює певний механізм забезпечення практичного здійснення принципу рівноправності, є Пекінська декларація та Платформа дій, схвалені Четвертою Всесвітньою конференцією, де визначено 12 проблемних стратегій становища жінок (малозабезпеченість, освіта та навчання, здоров'я, насильство над жінками, збройні конфлікти, економіка, влада та прийняття рішень, механізми гендерної рівності, права людини, засоби масової інформації, навколишнє

середовище та проблеми дівчат), які визнані пріоритетними в підсумкових документах Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН "Жінки в 2000 році: рівність між чоловіками і жінками, розвиток і мир у ХХІ столітті" та є підґрунтям формування правових норм гендерної рівності в Україні.

Обмеженню праці жінок у нічний час у промисловості присвячено Конвенцію МОП № 89 про нічну працю жінок у промисловості (переглянуту в 1948 році), не ратифіковану Україною, і Протокол 1990 р., що доповнює Конвенцію № 89.

Рекомендація МОП № 13 щодо праці жінок у нічний час у сільському господарстві 1921 року пропонує державам вжити заходів з метою регламентації нічної праці жінок, які працюють за наймом на сільськогосподарських підприємствах, таким чином, щоб забезпечити надання їм періоду відпочинку, який відповідає їхнім фізичним потребам і становить щонайменше дев'ять годин, причому цей період має бути по змозі безперервним.

Конвенція МОП № 45 про використання праці жінок на підземних роботах у шахтах будь-якого роду 1935 року забороняє використання жодної особи жіночої статі будь-якого віку на підземних роботах у шахтах.

На охорону материнства спрямована Конвенція МОП № 103 про охорону материнства (переглянута в 1952 році), яка була ратифікована Україною у 1956 році. Ця Конвенція застосовується як до жінок, зайнятих на промислових підприємствах, так і до жінок, зайнятих на непромислових та сільськогосподарських роботах, зокрема надомниць. Відповідно до цієї Конвенції після пред'явлення медичної довідки, яка засвідчує передбачуваний строк пологів, жінка має право на відпустку у зв'язку з вагітністю і пологами, тривалість якої повинна становити, як мінімум, дванадцять тижнів і включати період обов'язкової післяпологової відпустки. Тривалість обов'язкової післяпологової відпустки встановлюється законодавством кожної країни, але ні в якому разі не повинна становити менш як 6 тижнів.

У 2000 році МОП прийняла Конвенцію № 183 про захист материнства, яка переглянула низку положень Конвенції № 103.

Новою Конвенцією МОП № 183 (Україною не ратифікована) збільшено тривалість відпустки у зв'язку з вагітністю і пологами до 14 тижнів і внесено зміни у формулювання заборони звільнення жінок у період відпустки у зв'язку з вагітністю і пологами.

Конвенція МОП № 183 зобов'язує держави вжити заходів до того, щоб вагітність і пологи не вели до дискримінації жінок у сфері зайнятості, зокрема, при прийнятті на роботу. Це включає заборону про проведення тесту на наявність вагітності або вимогу подання довідки про відсутність вагітності, якщо тільки національне законодавство не забороняє прийняття на дану роботу вагітної жінки або матері, яка годує груддю, або якщо дана робота створить небезпеку для жінки чи дитини.

Конвенція МОП № 171 про нічну працю 1990 року (Україною не ратифікована) забороняє нічну працю вагітних жінок і жінок-матерів протягом періоду тривалістю щонайменше 16 тижнів, з яких не менш 8 тижнів повинні передувати

даті народження дитини. У деяких випадках цей період може збільшуватися, наприклад у зв'язку з поганим станом здоров'я жінки або її дитини.

Чинне трудове законодавство України загалом відповідає міжнародним трудовим стандартам захисту прав працюючих жінок. У чинному КЗпП, інших нормативно-правових актах зберігається гендерна охорона праці всупереч тенденції, характерної для багатьох західних країн.

Але, не зважаючи на законодавче закріплення принципу рівності дуже часто спостерігається дискримінація жінок, особливо в трудовій сфері. Причинами даної ситуації є недосконалість законодавства та ті стереотипи, що склались щодо соціальної ролі жінки в суспільстві.

Перед державою постало нагальне питання, як, виходячи з вимог відповідних міжнародних документів, Конституції України вирішити принципові проблеми, пов'язані з ліквідацією всіх форм дискримінації жінок. При цьому, щоб практично забезпечити рівноправність з урахуванням особливостей жіночого організму, держава повинна домогтися втілення у життя вже чинних законів (природно, за необхідності вносячи потрібні зміни й доповнення), якими передбачено спеціальні правила охорони праці жінок, пільги і додаткові гарантії їх трудових прав. Останні мають діяти з самого початку трудової діяльності жінок — при працевлаштуванні та прийнятті на роботу.

У деяких зарубіжних країнах законодавство передбачає вжиття заходів, спрямованих на знищення фактів дискримінації жінок, зокрема при працевлаштуванні.

Сьогодні жінки складають більше половини населення України, і наша держава повинна зробити все можливе для поліпшення їх становища у суспільстві. З цією метою необхідно розробити більш гнучку і оптимальну систему правового захисту жінок при працевлаштуванні та прийнятті на роботу, підвищити конкурентоспроможність жіночої робочої сили. Першочерговим завданням українського законодавця повинно стати створення умов, за яких жіноча праця на підприємствах, в установах і організаціях була б економічно вигідною і жінці, і роботодавцеві.

Питання дискримінації жінок має вирішуватись на загальнодержавному рівні, оскільки, держава є гарантом прав і свобод людини і громадянина, а честь і гідність визначаються як основна її цінність. А однією із ознак правової держави є гендерна рівність.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р.
2. Міжнародний Пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966 р.
3. Європейська соціальна хартія від 03.05.1996 № ETS № 163 Ратифікація від 14.09.2006 р.
4. Конвенція ООН "Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок" від 18.12.1979 р.
5. Пекінська декларація ООН та Платформа дій від 15.09.1995 р.

ПРОБЛЕМАТИКА ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Зіньова О.С., старший викладач кафедри права Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком нашої держави, а також основоположною складовою процесу формування правової системи України та розбудови громадянського суспільства. Головною оцінкою діяльності держави та ефективності існуючого на її території правопорядку є забезпечення, насамперед, особистих немайнових благ, які становлять сутнісну основу як окремого індивіда, так і суспільства як особливого соціального утворення. Визнаючи людину головною соціальною цінністю, Конституція України обумовлює необхідність забезпечення належного стану і нормативного закріплення та гарантій своєчасного і безперешкодного здійснення нею особистих немайнових прав, які є найважливішим чинником прогресу суспільства. З огляду на це, в сучасних умовах становлення в Україні правової соціальної держави проблема особистих немайнових прав є однією з найбільш важливих та актуальних у науці цивільного права.

Досліджуючи основні положення про особисті немайнові права в цивільному праві, а також аналізуючи сучасні, у тому числі й зарубіжні, теоретичні розробки у цій сфері, законодавчу та судову практику, приходимо до висновку про їх складність, комплексність, функціональну залежність від внутрішньої і міжнародної соціально-економічної ситуації, стану розвитку цивільного законодавства, теоретичних підходів у цій сфері й інших чинників. Тому в цивільному законодавстві України важливо враховувати наступне.

Особисті немайнові права в цивільному праві – це суб'єктивні права громадян, що виникають внаслідок регулювання нормами цивільного права особистих немайнових відносин, не пов'язаних з майновими.

Особисті немайнові права в цивільному праві є самостійним видом суб'єктивних прав, виконують роль правового засобу забезпечення особистої (індивідуальної) сфери громадянина від стороннього втручання і вимагають застосування цивільно-правових інструментів їх регулювання. Право на захист особистих немайнових прав – це регламентоване правове регулювання на випадок оспорення, невизнання, виникнення загрози порушення чи порушення особистого немайнового права. Змістом права на захист особистих немайнових прав є такі повноваження:

- а) вимагати непорушення цих прав;
- б) вимагати припинення всіх діянь, якими порушуються ці права;
- в) вимагати відновлення вказаних особистих немайнових прав у випадку їх порушення.

Законодавець наділяє особу можливістю застосувати для захисту свого особистого немайнового права від протиправного посягання з боку інших осіб:

- а) загальні способи захисту, перелік та способи застосування яких встановлені главою 3 ЦК;

б) спеціальні способи захисту, які встановлюють конкретно для певної категорії прав у цілому та для конкретного права зокрема.

Враховуючи вищевикладене, можна внести деякі пропозиції щодо врегулювання правових норм стосовно особистих немайнових прав. Ці пропозиції знаходять своє відображення в наступному.

1. Необхідно дати юридичні визначення категорії "особисті немайнові права", та окремим особистим немайновим правам, наприклад таким як: "особисте немайнове право" (ст. 269 ЦКУ), "право на охорону здоров'я", "право на медичну допомогу".

2. Усунути існуючі прогалини в законодавстві стосовно реалізації особистих немайнових прав.

3. Законодавчо надати статус опікунів організаціям, які дійсно займаються вихованням дітей, що залишилися без батьківського піклування.

4. Прийняти законодавчий акт в державі, яким би гарантувалися та захищалися права пацієнтів.

5. Запровадити страхову медицину, яка дала б можливість якісніше реалізовувати свої права на медичну допомогу та охорону здоров'я. Але поза увагою не можна залишити категорію осіб, які є соціально незахищеною групою осіб (інваліди, пенсіонери, малозабезпечені сім'ї). Для реалізації прав на медичну допомогу і охорону здоров'я для цих категорій осіб передбачити відповідне фінансування в Державному та місцевих бюджетах.

Таким чином, повага до кожної людини як до особистості повинна стати нормою повсякденного життя в Україні, знайти свій вияв у визнанні її єдиною цінністю первісного порядку, відносно якої визначаються всі інші цінності, включаючи право. Мета законодавства України, що регулює особисті немайнові права, – забезпечення всебічного розвитку особистості, охорона її життя, свободи, честі, гідності та особистої недоторканності. За такого підходу людина ні в якому разі не розглядатиметься лише як засіб для досягнення цілей.

В Цивільному законодавстві України існують чіткі тенденції подальшого розвитку та вдосконалення правової бази щодо охорони, регулювання та захисту особистих немайнових прав особи, які покликані забезпечити гармонійний розвиток людини як особистості та гідного члена громадянського суспільства. Подальший розвиток цивільно – правового регулювання особистих немайнових прав в Україні має бути зорієнтований на світові стандарти в галузі прав людини. Проте це не повинно бути необдуманною рецепцією відповідних міжнародних норм права, а зваженим процесом, який має базуватися на запозиченні світового досвіду, поєднаного з особливостями національного світосприйняття, правотворення та праворозуміння. Також слід зауважити, що навіть наявність наддосконаленої правової системи – це лише передумова, яка без належного поєднання із своєчасною, однозначною та повною реалізацією і захистом особистих немайнових прав не зможе досягнути необхідного результату.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст.356.

ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ США В УКРАЇНІ

*Кашинська Анна,
студентка 2 курсу магістратури, 4м групи
(заочне відділення),
Київський національний торговельно-економічний університет.
Науковий керівник: Мушенко В.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правознавства
Київського національного торговельно-економічного університету*

Визнання України правовою, соціальною та демократичною державою неможливе без визначення пріоритетним для нашої країни забезпечення та захисту прав і свобод людини. Одним із засобів забезпечення захисту особистих немайнових та майнових прав людей є їх фізична охорона державними чи недержавними охоронними структурами.

Проблема правового регулювання приватної охоронної діяльності є недостатньо дослідженою представниками вітчизняної правової науки та потребує подальших теоретичних розробок. Правове регулювання охоронної діяльності в умовах демократичної трансформації українського суспільства, потребує подальшого удосконалення за допомогою пропонуваніх науковцями результатів досліджень та адаптованого до вітчизняних реалій зарубіжного правового досвіду.

Метою дослідження є охарактеризувати досвід приватної охоронної діяльності таких зарубіжних країн як США і Канада та на підставі цього визначити пріоритети, які необхідно використати при удосконаленні відповідного національного охоронного законодавства.

Отже, розглянемо основні принципи правового регулювання діяльності приватних охоронних підприємств у таких розвинених країнах як США. У цій країні приватні охоронно-розшукові бюро вперше почали широко використовуватися на початку 30-х років, коли розгул злочинності, особливо в Нью-Йорку і Чикаго, набув загрозливих масштабів. Після Другої світової війни приклад США перейняли багато інших країн, і сьогодні в усьому світі функціонують десятки тисяч різних приватних розшукових бюро і служб безпеки. Тільки в США в них працює понад 1 млн співробітників [1].

Визначивши історичні передумови формування приватної охоронної діяльності, проаналізуємо особливості правового регулювання даного виду діяльності. Отже, у США питання діяльності недержавних служб безпеки належить до юрисдикції штатів. Однак, особливістю правового регулювання діяльності, на нашу думку. Є те, що у 10 штатах взагалі немає правових норм, що регламентують діяльність таких організацій. У 35 штатах діють закони, що безпосередньо стосуються приватних розшукових бюро і ставлять головною умовою їхньої діяльності реєстрацію й одержання ліцензій. Такі дозвільні документи видають відповідні органи виконавчої влади штату або її офіційних

представників, причому громадянство США всіх співробітників приватного охоронного підприємства – обов'язкова вимога в 16 штатах. У 22 штатах для реєстрації приватного охоронця або детектива необхідна характеристика чи рекомендаційний лист. Перешкодою для видачі ліцензії може бути колишнє психічне захворювання, зловживання алкоголем або звільнення зі збройних сил за провини, що компрометують звання військовослужбовця [2].

У штаті Нью-Йорк за Законом Манкіні [3] приватним розшуком можуть займатись як певні особи, так і групи осіб, об'єднані в бюро і фірми. Попередньо ці люди повинні одержати дозвіл на проведення слідчої, охоронної, патрульної і розшукової діяльності в апараті губернатора штату. Причому необхідно, щоб хоча б один співробітник із новостворюваного розшукового бюро мав принаймні трирічний стаж роботи в поліцейських, слідчих або аналогічних службах. Характерно, що до анкети, яку здають в апарат губернатора штату, кожен потенційний співробітник зобов'язаний додавати власну дактилокарту.

Відповідно до сформованої практики, уже функціонуючі приватні охоронні підприємства в США під час прийому на роботу кандидата вимагають заповнення анкети, у якій обов'язково слід вказати відомості про минуле життя і діяльність, стан здоров'я; крім того, потрібні відгуки й рекомендації з попередніх місць роботи або служби та документи про їх утворення. У тих штатах, де це дозволено законом, проводяться випробування кандидата за допомогою поліграфа. В усіх приватних охоронних підприємствах здійснюється обов'язкове психологічне тестування для виявлення здатності кандидата працювати в складних умовах і адекватно реагувати на екстремальні ситуації.

Приватні служби безпеки зацікавлені у прийнятті на роботу колишніх поліцейських, співробітників ФБР і ЦРУ, звільнених без стягнень, а також відставних військовослужбовців, особливо тих, які працювали в розвідці або служили в спеціальних і парашутно-десантних військах, морській піхоті.

На нашу думку, перспективною новацією є введення до програми навчання студентів багатьох американських коледжів і університетів різних курсів забезпечення безпеки, що дає можливість забезпечувати зростаючі потреби приватних охоронних підприємств у кадрах, які мають спеціальну підготовку.

Особливістю правового регулювання приватної охоронної діяльності є те, що відповідно до закону, приватні охоронці, детективи й слідчі в США можуть затримувати осіб, підозрюваних у здійсненні злочину або в підготовці до здійснення злочину, з метою передачі їх в руки поліції. Хоча не мають права застосовувати такі процесуальні заходи: обшук помешкання, особистий обшук або арешт [3].

Свою діяльність співробітники приватних охоронних організацій у США зобов'язані здійснювати лише відповідно до Конституції США та законодавчих актів штатів. У випадку порушення законів такі особи позбавляються дозволу на проведення розшукової діяльності, а в разі серйозних порушень можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності.

Підводячи підсумок особливостей правового регулювання приватної охоронної діяльності у США, структуруємо повноваження відповідних структур, які можуть бути, на наше переконання, застосовані у національній правовій

практиці, зокрема у статті 12 Закону України "Про охоронну діяльність" з метою формування реальних заходів державно-приватного партнерства:

- збирати інформацію про злочини або погрози їх вчинення
- встановлювати й одержувати біографічні й інші дані про певних громадян, організації, підприємства;
- займатися розшуком зниклих осіб;
- займатися розшуком загубленого або вкраденого майна;
- вести пошук свідків і збирати докази для правоохоронних і судових органів;
- здійснювати фізичну охорону фірм і приватних осіб тощо.

Дослідження зарубіжного досвіду свідчить, що в іноземних державах постійно висуваються нові вимоги з боку суспільства до забезпечення правопорядку впливають на організацію правоохоронної діяльності. Зарубіжні країни дедалі більше орієнтуються не лише на поліцейські органи, а й на широке використання для правоохоронних цілей приватних детективних і охоронних служб. Отже, спираючись на правовий досвід зарубіжних країн, необхідним в Україні є нормативне врегулювання взаємодії державних правоохоронних органів, особливо національної поліції, з фірмами, асоціаціями, бюро приватних детективних і охоронних служб у галузі запобігання правопорушенням. Адміністративно-правове регулювання приватної охоронної діяльності та взаємодії органів внутрішніх справ з приватними охоронними структурами в запобіганні неправомірної діяльності окремих членів суспільства повинні здійснюватись на вищевикладених засадах приватної охоронної діяльності США і Канади.

Список використаних джерел:

1. Неліп М.І Силовий захист прав людини в зарубіжних країнах. / М.І. Неліп, О.О. Мережко. – К.: Наукова думка, 2008. – 218 с.
2. Дашков В.Г. Обеспечение законности у деятельности частных правоохранительных служб за рубежом / Г.В. Дашков. В.Н. Кигас. – М., 2011. – 356 с.
3. Малига В.А. Ліцензування як умова створення недержавних охоронних підприємств / В. А. Малига, О. М. Шелухін // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : збірн. наук. праць ДЮІ ЛДУВС. – 2006.– № 4. – С. 286-293.
4. Курило В.І. Правові засади охоронної діяльності : [навч. посібник для студ. вищих навч. закл.] / В.І. Курило. – К. : Кондор, 2005. – 182 с. – (Юридична книга).

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ярошенко М.М., студентка 4 курсу

Київського кооперативного інституту бізнесу і права.

Науковий керівник: Зіньова О.С., старший викладач кафедри права

Київського кооперативного інституту бізнесу та права

Величина іноземних інвестицій в економіці держави безпосередньо впливає на рівень життя нації та економіку відповідної країни. Саме тому важливим елементом міжнародно-правового статусу кожної країни є ставлення держави та її органів влади до іноземних інвестицій, рівень гарантій інвестиційної діяльності та репатріації отриманих прибутків.

Після розширення Європейського співтовариства Україна стала привабливим місцем для інвестування у зв'язку з тим, що на сьогодні лишається фактично чи не єдиним місцем у східній Європі для розміщення виробничих площ для мультинаціональних компаній – дешева робоча сила, доступні ресурси та об'єкти інвестування, багатомільйонний ринок збуту тощо.

Частина країн Європи значно випередили Україну за темпами зростання національного валового продукту завдяки правильній інвестиційній політиці, що була спрямована саме на залучення та стимулювання іноземних інвесторів, які могли б безперешкодно інвестувати в економіку та мати гарантії повернення інвестицій.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням досить важливим, від реалізації якого залежать динаміка соціально-економічного розвитку та можливість модернізації на цій основі національної економіки.

На сьогодні в Україні вже створено сприятливе правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, ця сфера регулюється Законами України "Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження".

Розуміючи важливість поліпшення інвестиційного клімату в Україні, на сьогодні головним завданням на найближчу майбутню перспективу є удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Для цього необхідно здійснити низку першочергових заходів по проведенню необхідних економічних реформ, забезпечення незмінності та гарантованості захисту прав і свобод інвестора.

Нарощування інвестицій без структурних змін в економіці, без підпорядкування інвестиційної політики вирішенню стратегічних завдань економічної політики держави – не буде доцільним з точки зору підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Головний стратегічний план розвитку української економіки на найближчі роки має містити конкретні шляхи та механізми проведення соціально-

економічних реформ, в тому числі в інвестиційній сфері. З метою активізації інвестиційної діяльності підприємств зусилля необхідно спрямувати на створення нормативно-правової бази для заохочення вкладення довгострокових фінансових інвестицій; запровадження прозорих схем концесійної діяльності; формування системи стимулів інвестиційної діяльності підприємств та інвестиційного кредитування; розроблення нормативно-правової бази спільного кредитування великих інвестиційних проектів.

Крім того, поштовхом до нарощування інвестицій повинно стати створення сприятливих умов для дії ринкових регуляторів, а саме - формування стабільного правового поля, захист прав власності, розвиток системи ринків і ринкових інструментів, розвиток інформаційної інфраструктури ринку тощо.

Створення сприятливого інвестиційного клімату залежить від ефективності застосування інструментів залучення інвестицій в економіку України, зокрема, запровадження механізмів розвитку державно-приватного партнерства для реалізації суспільно значимих інвестиційних проектів в широкій сфері діяльності, залучення інвесторів на умовах укладання угод про розподіл продукції, розвиток концесійної діяльності, створення індустріальних (промислових) парків тощо.

У сучасних умовах очікувати великого припливу іноземного капіталу в Україну не доводиться, тому що інвестиційний клімат залишається несприятливим. Основними перешкодами для іноземних інвестицій в Україну є: політична ситуація в країні, нестабільне та надмірне державне регулювання; нечітка правова система; мінливість економічного середовища; корупція; великий податковий тягар; проблеми щодо встановлення чітких прав власності; низький рівень доходів громадян; труднощі в спілкуванні з урядом та приватизаційними органами; мінливість політичного середовища; відсутність матеріальної інфраструктури; проблеми виходу на внутрішній та зовнішній ринки та інші.

У зв'язку з цим, велике значення має вдосконалення процесу формування інвестиційної політики держави, що може активізувати або стримувати функціонування іноземних інвестицій у національній економіці, регулювати їхні обсяги і технологічний склад.

Державна політика щодо залучення іноземного капіталу здійснюється Кабінетом Міністрів України спільно з НБУ та регулюється Верховною Радою України. Неабияку роль в цьому процесі відіграє Адміністрація Президента. Указами Президента України створена певна кількість державних інституцій, що безпосередньо займаються залученням іноземних інвестицій в Україну.

На сьогодні дуже актуальною стає потреба у всебічному та досконалому вивченні, розгляді та аналізі питань правового регулювання іноземних інвестицій, особливо тих проблем та недоліків які на сьогодні має українське законодавство в цій сфері. Бо більшість питань з цього приводу є не достатньо висвітлені у роботах вітчизняних науковців та практиків. Це дасть змогу виправити допущені раніше помилки та знайти шляхи подолання існуючих проблем правового регулювання іноземних інвестицій в Україні, що стане передумовою залучення необхідного обсягу інвестицій в економіку України.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19.03.1996 р. №93/96-ВР.

ЩОДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ НОРМ КОНВЕНЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

*Марчишак М. М., студент V курсу
історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: **Городецька І.А.**, к.ю.н., доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Україна пройшла процеси становлення як сучасної, демократичної, соціальної та правової держави. На протязі всього часу тривали пошуки оптимальних шляхів державного регулювання трудових відносин. Саме міжнародний досвід, на який спиралася нормотворча діяльність у цій сфері, відіграв у даних процесах вирішальну роль. Особливо прагнула Україна інтегруватися до європейської спільноти та гармонізувати національне законодавство із законодавством Європейського Союзу. Для того, щоб уникнути певних нормотворчих проблем, потрібно використовувати універсальні трудові норми. Вони містяться здебільшого, у конвенціях і рекомендаціях Міжнародної організації праці (МОП). Саме ця організація містить найбільшу кількість нормативних положень, що стосуються захисту праці. МОП створювалась як головний центр міжнародної нормативної діяльності у сфері праці [1, с. 457].

Роль України в МОП за останні два десятиріччя значно зросла. Україна як член організації з 1954 р., ратифікувала більш ніж шістдесят конвенцій цієї організації. Близько двох десятків цих конвенцій були ратифіковані Україною за роки її незалежності. Серед них є фундаментальні, зокрема Конвенція № 182 "Про заборону дитячої праці", Конвенція № 105 "Про заборону обов'язкової та примусової праці", Конвенції № 87 і № 98, які пов'язані зі свободою об'єднань і асоціацій та веденням колективних переговорів. Близько тридцяти проектів МОП було реалізовано за часи незалежності [2]. МОП здатна швидко реагувати на різні глобальні проблеми у сфері захисту праці. Це відбувається завдяки постійному вдосконаленню існуючих трудових стандартів та створенню нових актуальних конвенцій і рекомендацій. Нормативна практика цієї організації виступає єдиним компромісним рішенням більшості сучасних глобальних проблем, а саме: сприяє подоланню наслідків світової економічної кризи, регулює питання трудової міграції та забезпечення сталого розвитку в економіці. Перед тим як використовувати дану практику в нашій державі, потрібно спочатку дослідити відповідні можливості та потреби національного законодавства, перспективи виконання цих конвенцій державою. Адже Україна має серйозні проблеми із застосуванням деяких, уже ратифікованих конвенцій, окремі норми яких реалізуються або за формальним принципом, або ж грубо порушуються [3]. У вітчизняній правовій науці недостатньо уваги приділяється аналізу перспективних для ратифікації Україною конвенцій МОП відповідно до сучасних реалій. Взнаки дається і економічна криза. У 1992 р. МОП прийняла Конвенцію № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності

роботодавця. У 2006 р. цей документ був ратифікований Україною, але вона взяла на себе зобов'язання лише за другим розділом Конвенції [4]. Досить складним залишається питання дотримання безпечних умов трудової діяльності. Особливо гостро це питання постає у специфічних сферах зайнятості або в небезпечних галузях виробництва. Захист людини від хвороб, професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві, як записано в Статуті МОП, є одним з головних завдань цієї організації [5, с. 55]. У січні 2012 р. Україна приєдналася до виконання умов важливої конвенції № 155 про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище. Мінусом з боку України є те, до вітчизняного законодавства досі не включені положення вузько спеціалізованих Конвенцій № 167, 170 [6]. В умовах кризи важливим завданням є забезпечення зайнятості населення та зниження рівня безробіття. Приватні агентства зайнятості роблять певний внесок у працевлаштування осіб, звільнених у зв'язку з економічною кризою. Цим вони сприяють використанню так званої запозиченої праці. Але їх діяльність вважається напівлегальною [7]. Важливим є законодавче закріплення вимоги ліцензування діяльності таких агентств для ретельного державного контролю за їх діяльністю відповідно до положень Конвенції [8, с. 17].

Протягом багатьох років у державі поширена практика невиплати заробітної плати, яка свідчить про масове порушення норм Конвенції МОП № 95 про захист заробітної плати. Розмір нинішньої установленної мінімальної заробітної плати значно менший за реальний прожитковий мінімум, що поширює злиденність серед працюючих людей та збільшує розрив у доходах між багатими й бідними. У травні 2011 р. цю проблему також вивчав Комітет експертів МОП [10]. Для створення сучасного й ефективного трудового законодавства Україна повинна використовувати міжнародний досвід, спиратися на нормотворчу практику МОП. Для цього потрібно ратифікувати у повному обсязі Конвенцію № 173, перспективні для національного трудового законодавства Конвенції № 167, № 170, № 172, № 181, № 189. Аналіз сучасної нормотворчої практики МОП свідчить про появу нових, гнучких міжнародних актів у формі рамкових конвенцій, головною метою яких є збільшення кількості держав-учасниць та можливість постійного оновлення їх положень. Використання міжнародних стандартів праці потребує від держави продуманої та стабільної трудової політики, виконання усіх прийнятих на себе міжнародних зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право : [учеб. для вузов] / И. Я. Киселев. – М. : Дело, 1999. – 728 с.
2. Напрями діяльності Міжнародної організації праці в Україні [Електронний ресурс] / веб-сайт представництва МОП в Україні. – Режим доступу : <http://www.ilo.org.ua/Pages/ProjectsILO.aspx>
3. АНАЛІТИКА. Про стан реалізації в Україні норм конвенцій МОП [Електронний ресурс] / Соціально-економічний департамент Федерації профспілок України. – Режим доступу : <http://www.fpsu.org.ua>
4. Список країн, що ратифікували Конвенцію № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilo.org/dyn/normlex>

5. Богатыренко З. С. Международная организация труда: конвенции, документы, материалы / З. Богатыренко. – М. : ДиС, 2007. – 752 с.
6. Конвенція МОП № 167 про безпеку та гігієну праці у будівництві 1988 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>
7. Конвенція МОТ № 181 о частных агентствах занятости 1997 г. [Електрон- ний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilo.org/dyn/normlex>
8. Достойный труд для домашних работников: Доклад VI (1). – Женева : МБТ, 2009. – 452 с.
9. Конвенция МОТ № 189 о достойном труде домашних работников 2011 [Елект- ронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilo.org/dyn/normlex>
10. Проблемні питання виконання в Україні норм конвенцій Міжнародної організації праці: (Рекомендації учасників круглого столу, присвяченого Міжнарод- ному дню прав людини) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sopu.org>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

*Макарук М.Д., студентка IV курсу
Київського кооперативного інституту бізнесу та права
Науковий керівник: **Найда І.В.**, к.держ.упр., доцент кафедри права,
Київського кооперативного інституту бізнесу*

Одним із важливих питань соціальної політики України виступає роз'яснення змісту такого поняття як "право сумісної власності подружжя". Тому виникає необхідність аналізу всіх правових норм, закріплених в законодавстві України, які допомогли б виявити всі невідповідності та неузгодженості між частковою та спільною сумісною власністю. Це дуже важливо для однакового розуміння та застосування правових норм Сімейного кодексу України.

Актуальність теми полягає в тому, що в судах України великий відсоток справ, що розглядаються, займають спори які пов'язаних з поділом спільного сумісного майна колишнього подружжя.

Питанню дослідження спільної сумісної власності подружжя присвячено цілу низку робіт науковців, зокрема таких як: З. Ромовська, І. Жилінкова, Я. Новохатська, Г. Шершеневич, А. Гриняк, В. Борисова, О. Дідук, Л. Баранова.

Згідно із ст. 355 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) майно, яке перебуває у власності двох або більше осіб, належить кожному з них на праві спільної власності. До того ж, варто зазначити, що існує часткова та спільна сумісна власність [2]. Науковець Г. Шершеневич вважає, що "спільна власність являє значні труднощі для з'ясування її юридичної природи" [7, с. 279].

Відповідно до ст. 60 Сімейного кодексу України (далі – СК України), майно, яке було набуто подружжям в період шлюбу, належить чоловікові та дружині на праві спільної сумісної власності, при чому не має ніякого значення

чи мав кожен із подружжя власний дохід [1, с. 284]. Тому важливо враховувати, що на майно, яке було придбано ще до шлюбу або після його розриву, не поширюється поняття сумісної власності.

І. Жилінкова вважає, що досить спірним є положення ч. 2 ст. 61 СК України, в якому зазначено, що одним з об'єктів права спільної сумісної власності подружжя є стипендія, зарплата, пенсія та інші доходи, які були одержані чоловіком або жінкою та внесені до бюджету сім'ї або на особистий рахунок в банку [5, с. 17]. Тобто це положення означає, що об'єктом права спільної сумісної власності є будь-які доходи одного з подружжя з моменту внесення їх до бюджету сім'ї.

Вчений А. Гриняк також звертає увагу на проблеми, пов'язані з встановленням факту внесення до сімейного бюджету того чи іншого доходу одного з подружжя. Проте коли чоловік та дружина укладають спеціальний договір, це робить значно зрозумілішим режим майна та передбачає певні особливі правила його поділу [4, с. 66].

Згідно з ч. 1 ст. 190 ЦК України об'єктом власності є конкретна річ, сукупність речей, а крім того майнові права та обов'язки. Тобто при поділі майна чоловіка та дружини підлягають поділу не лише речі матеріального світу, а і певні майнові права та обов'язки, які належать їм на підставі права спільної сумісної власності [2]. Проте в більшості випадків розгляду судових справ приймається рішення лише про поділ речей (зокрема грошей, об'єктів нерухомості тощо), а питання про поділ іншого майна постає рідко.

В зв'язку з стрімким розвитком ринкових відносин великої популярності набуває кредитування. В Україні на сьогоднішній день укладається досить багато довгострокових інвестиційних, кредитних та інших угод чоловіком або дружиною, але в інтересах їх родини. На нашу думку, придбання у кредит будинків, земельних ділянок, машин і т.д. безумовно є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Тобто зобов'язання по виплаті кредиту також повинні підлягати поділу при розлученні. Це спірне питання в умовах сучасного розвитку суспільства є дуже актуальним [6].

Підводячи підсумок можна зазначити, що відповідно до ч. 1 ст. 61 СК України, до об'єктів права спільної сумісної власності можна віднести будь-які речі матеріального світу, а також майнові права та обов'язки, які були набуті подружжям у шлюбі, проте крім речей, які виведені з цивільного обороту. В законодавстві України не визначений вичерпний перелік об'єктів спільної сумісної власності, тому в судовій практиці виникає досить багато спірних питань щодо вирішення справ про поділ майна подружжя [3].

Тому, на нашу думку, законодавство України щодо питання спільної сумісної власності подружжя потребує вдосконалення та доповнення, задля однакового розуміння норм Сімейного та Цивільного кодексів України.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар [3-те вид., перероб. і доп.] / З. Ромовська. – К.: Правова єдність. – 2009. – 432 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435–IV // Відомості Верховної Ради України. – 200. – №№ 40-44. – Ст. 356.

3. Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності: [Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.1995 р. № 20 // Постанови Пленуму Верховного Суду України (1963–2000): офіц. вид.: У 2 т. / За заг. ред. В.Ф. Бойка. – К.: А.С.К., 2000. – Т. 1. – 328 с.

4. Гриняк А. Спірні питання спільної власності подружжя за новим цивільним та сімейним законодавством України / А. Гриняк // Право України. – 2007. — № 6. – С. 65–68.

5. Жилінкова І. Корпоративні права осіб з подружнім статусом / І. Жилінкова // Проблеми здійснення та захисту корпоративних прав: Збірник тез наукових повідомлень учасників (м. Херсон, 31 жовтня – 01 листопада 2008 року). – [Ред. кол. В. Луць, І. Берестова]. – К., 2009. — № 1(55).– С. 17–24.

6. Право власності в Україні / За заг. ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – К., Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.

7. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права. – Т.: Автограф, 2001. – 720 с.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Галушка Анастасія,

студентка 2 курсу магістратури, 5м групи

(заочне відділення)

Київський національний торговельно-економічний університет.

Науковий керівник: Олійник О.В., д.ю.н.,

професор кафедри правознавства

Київського національного торговельно-економічного університету

У кожній сфері суспільної діяльності, у тому числі й у боротьбі із правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності, принципове значення повинно приділятися ролі та місцю юридичної відповідальності. На сьогодні, особливе місце у сфері права відводиться новому питанню відповідальності юридичних осіб, оскільки об'єктивні процеси, які відбуваються в процесі трансформації нашої держави та суспільства, потребують перегляду багатьох положень сучасної юридичної науки.

Метою даної роботи є теоретико-правовий аналіз адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення об'єктів інтелектуальної власності та внесення пропозицій з удосконалення адміністративного законодавства в частині відповідальності такої посадової особи.

Отже, статтею 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Далі – КУпАП) визначено, що посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного й громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [1].

Таким чином, на нашу думку, при вирішенні питання про те, чи є працівник посадовою особою, необхідно визначати і враховувати у комплексі всі обставини, пов'язані з оформленням відносин щодо роботи, посадою, характером обов'язків, повноважень і виконуваної роботи тощо. Наведене свідчить, що посадові особи є різними, а отже і юридична відповідальність посадової особи органу публічної влади чи посадової особи приватного права, залежно від суспільно-небезпечних наслідків, може бути теж різною. Виходячи з цього, слід погодитися з думкою, що наявність у посадової особи владних повноважень та правомочності на вчинення організаційно-розпорядчих функцій зумовлюють специфіку її адміністративної відповідальності.

Оскільки посадова особа відіграє основну роль у створенні забезпечення механізму реалізації прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, то з метою попередження зловживання при вирішенні питань, які входять до їх компетенції та усунення таких проявів, законодавцем було закріплено підвищені вимоги до службової поведінки посадових осіб і встановлено санкції за правопорушення, пов'язані з виконанням службових обов'язків [2, с. 154].

Результати дослідження проблематики адміністративної відповідальності посадових осіб узагальнимо на конкретних прикладах. Отже, за проступки у сфері незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності посадові особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах, якщо така діяльність не входила до кола їх повноважень на підставі положень, наказів тощо.

Адміністративна відповідальність посадових осіб у сфері незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності, як різновид адміністративної відповідальності, має специфіку не тільки складу правопорушення, а й суб'єктів цього правопорушення. На нашу думку, важливою правовою проблемою є відсутність в окремих нормах статей КУпАП такого суб'єкта адміністративної відповідальності, яким є посадова особа.

Аналіз ст. ст. 51-2, 156-3 та ст. 164-3 КУпАП, які ми пов'язуємо із незаконним використанням об'єктів інтелектуальної власності, дає підстави констатувати, що законодавець тільки в нормах ст. 156-3 КУпАП визначив спеціальним суб'єктом відповідальності посадових осіб. Проте це не означає, що якщо посадові особи не вказані в нормах ст. ст. 51-2, 164-3 КУпАП, вони не несуть адміністративної відповідальності за незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Зокрема, в науково-практичному коментарі до ст. 51-2 КУпАП зазначено, що суб'єктом правопорушення можуть бути як посадові особи підприємств, організацій та установ усіх форм власності, так і громадяни [3, с. 88]. Також у коментарі до ст. 164-3 КУпАП того ж кодексу науковці суб'єктами правопорушень теж визначають посадових осіб підприємств, організацій та установ усіх форм власності [3, с. 292].

Таким чином, посадова особа є спеціальним суб'єктом адміністративного правопорушення у сфері незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності. До особливостей адміністративної відповідальності посадових осіб у зазначеній сфері можна додати:

- суб'єктами правопорушень є посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності;

- посадові особи, які вчинили адміністративне правопорушення, можуть мати конкретний правовий зв'язок з конкретним об'єктом інтелектуальної власності;

- об'єктивна сторона адміністративних правопорушень посадових осіб в указаній сфері полягає у суспільній шкідливості їх дій чи бездіяльності.

Враховуючи, що ст. 156-3 "Порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів" не так давно з'явилася в КУпАП, здійснимо аналіз її норм. Відповідно до норм цієї статті законодавець визнав суб'єктом адміністративного проступку посадову особу рекламодавця та/або розповсюджувача реклами за:

- рекламу, а так само будь-яку іншу діяльність з рекламування тютюнових виробів, знаків для товарів і послуг, інших об'єктів права інтелектуальної власності, під якими випускаються тютюнові вироби, з порушенням вимог чинного законодавства про рекламу (ч. 1 ст. 156-3);

- спонсорування будь-яких заходів з використанням знаків для товарів і послуг, інших об'єктів права інтелектуальної власності, під якими випускаються тютюнові вироби, з порушенням вимог чинного законодавства про рекламу (ч. 3 ст. 156-3);

- дії, передбачені частинами першою або третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення посадовою особою рекламодавця та/або розповсюджувача реклами (ч. 4 ст. 156-3), теж передбачають адміністративну відповідальність посадової особи.

При цьому слід врахувати, що ч. 2 ст. 156–3 КУпАП не охоплює правопорушення щодо об'єктів права інтелектуальної власності, оскільки в ній зазначено, що реклама будь-яких товарів або послуг (крім реклами тютюнових виробів), що містить зображення тютюнових виробів або процесу паління тютюнових виробів... [1]. Основний безпосередній об'єкт правопорушення за цією статтею – торговельна марка. Його додатковим факультативним об'єктом є встановлений порядок здійснення посадовими особами рекламодавця та/або розповсюджувача реклами своїх повноважень.

Предметом правопорушення насамперед є торговельна марка, а також інші об'єкти права інтелектуальної власності. Тобто, ними можуть бути й інші засоби індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг (комерційні найменування та географічні зазначення походження товару).

На підставі здійсненого нами аналізу норм чинного КУпАП встановлено, що незважаючи на відсутність у нормах його ст. ст. 51-2, 164-3 суб'єкта адміністративної відповідальності, яким є посадова особа, слід визнати, що посадова особа – це суб'єкт адміністративного проступку у сфері незаконного використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг, а тому повинна нести адміністративну відповідальність відповідно до норм названих нами статей КУпАП.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон Української РСР від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
2. Чиж Ю. В. Адміністративна відповідальність за службові правопорушення у сфері земельних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю. В. Чиж. – К., 2010. – 220 с.
3. Кодекс адміністративного правопорушення: наук.-практ. коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – 2-ге вид. – К. : Правова єдність, 2008. – 655 с.

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Падалка Домініка, студентка 2 курсу магістратури, 3м групи,
Київський національний торговельно-економічний університет.*

*Науковий керівник: Мушенко В.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правознавства*

Київського національного торговельно-економічного університету

Господарська діяльність в умовах стрімкого розвитку ринкових відносин щоденно стикається з різними загрозами. Безпека такої діяльності є основою для її ефективності, упевненого розвитку та процвітання. В умовах розбудови України як правової держави, проблема безпеки особи та майна є основними об'єктами захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Метою даної роботи є обґрунтування необхідності законодавчого врегулювання засад діяльності приватних охоронних структур, вдосконалення механізму їх взаємодії з державними структурами на основі всебічного дослідження стану ринку охоронних послуг в Україні як особливої сфери господарської діяльності та огляду світового досвіду регламентації цієї сфери господарювання.

Слід зазначити, що на сьогодні нормативно-правовий акт, який би визначав правовий статус суб'єктів приватної охоронної діяльності не прийнятий. Законодавче регулювання сфери з надання послуг охорони здійснюється на основі Закону України "Про охоронну діяльність" від 22.03.2012 р..

Контроль за провадженням охоронної діяльності здійснюється МВС України, іншими міністерствами та відомствами і підлеглими їм органами та підрозділами в межах їхньої компетенції з урахуванням вимог Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" від 05.04.2007 р., та розпочинається з моменту реєстрації приватного підприємства і в процесі державної реєстрації підприємницької діяльності в охоронній сфері [1].

На нашу думку, при подальшій розробці відповідних нормативно-правових актів, які б регулювали діяльність недержавних охоронних структур

потрібно зважати на тенденції та закономірності між ефективністю функціонування недержавних суб'єктів охоронної діяльності і рівнем законності та правопорядку в суспільстві; створити надійні механізми захисту цивільно-правових інтересів громадян у сфері надання охоронних послуг; визначити та нормативно закріпити оптимальні форми взаємодії й координації як державних, так і недержавних суб'єктів охорони, а також детально регламентувати контроль у цій сфері.

Регламентация правового статусу та правового захисту працівників приватних охоронних організацій повинна передбачати, що під час виконання приватними охоронцями своїх службових обов'язків, вони знаходяться під захистом приватних охоронних підприємств, з якими вони перебувають у трудових відносинах, а також під захистом держави.

Таким чином, враховуючи стан сфери охоронної діяльності в Україні, можна розглядати два варіанта перспективи державного регулювання діяльності приватних охоронних організацій: або цілковито віддати приватний сектор охоронної діяльності для здійснення координації приватним підприємствам, які будуть розробляти власні локальні нормативно-правові акти та на свій розсуд розвивати базу діяльності даних структур; або ж на законодавчому рівні встановити державний контроль, суб'єкти якого будуть здійснювати контроль і нагляд за діяльністю приватних охоронних підприємств щодо виконання останніми правоохоронної функції.

Дослідження закордонного досвіду свідчить, що нові вимоги з боку суспільства щодо забезпечення правопорядку впливають на організацію правоохоронної діяльності – дедалі більше орієнтуються на широке використання для правоохоронних цілей приватних детективних і охоронних служб. Значного поширення набули адвокатські контори, приватні розшукові, детективні бюро, послугами яких користуються як приватні особи, так і державні органи. Наприклад, у США приватні охоронні фірми спеціалізуються на охороні надсекретних об'єктів, які належать державі або найбільшим корпораціям, а деякі з них забезпечують будівництво та охорону в'язниць[2].

Таким чином, функціонування таких організацій є вигідним для держави, оскільки за рахунок сплати податків даними підприємствами поповнюється державний бюджет. У Фінляндії визначені чіткі правові межі існування й функціонування приватних охоронних організацій (є Закон про приватний розшук і Закон про приватних охоронців). Чинним законодавством Фінляндії визначено також загальні й обов'язкові вимоги до співробітників приватних охоронних організацій: наявність поліцейської або юридичної освіти, досвід роботи в місцевих правоохоронних структурах, високі моральні якості та благонадійність. Особливо цікавий досвід функціонування приватних служб безпеки в Китайській Народній Республіці, де Положення про приватні служби безпеки регламентує правовий статус приватних охоронних підприємств як економічно самостійних організацій, що діють за контрактами, які укладаються з підприємствами й організаціями різних форм власності, так і тих, які співпрацюють з державними правоохоронними структурами [3].

Можна зробити висновок про те, що приватні служби безпеки в розвинутих країнах надають істотну допомогу місцевим правоохоронним органам у боротьбі з організованою злочинністю, порушеннями громадського порядку, шахрайством у бізнесі тощо. Крім суто поліцейських функцій (захист життя і власності громадян, запобігання і розкриття злочинів), вони забезпечують пропускний режим, пожежну безпеку на підприємствах, ведуть боротьбу з промисловим шпигунством і витоком інформації (контррозвідка), збирають відомості про конкуруючі фірми й осіб, що претендують на звільнені посади (розвідка), проводять розслідування причин виробничих аварій і травм.

Отже, проведений порівняльно-правовий аналіз регулювання та функціонування приватних охоронних підприємств у деяких іноземних державах дає підстави стверджувати, що приватні охоронні організації в цих державах посідають чільне місце в системі органів, які здійснюють профілактику правопорушень. В Україні ж правовий статус недержавних правоохоронних організацій нині зовсім не визначений, як і статус приватних охоронців, що ускладнює їх співпрацю та взаємодію.

Аналізуючи чинне законодавство України, яке регламентує порядок здійснення охоронної діяльності, можна визначити недоліки, які гальмують розвиток та ефективність даної сфери діяльності. Насамперед, відсутнє легалізоване, чітко визначене в законодавстві поняття "недержавна охоронна діяльність"; фактично існує двобічність у здійсненні недержавної охоронної діяльності, яка вона здійснюється з метою захисту публічно-правових інтересів і в той же час є специфічним видом господарської діяльності, метою якої є одержання прибутку; фрагментарно регулюється взаємодія та координація приватних охоронних структур з державними правоохоронними органами.

Враховуючи сучасний світовий досвід можна зробити висновок про те, політика держави в сфері охоронної діяльності повинна бути спрямована на подолання їх взаємної недовіри та удосконалення правового статусу суб'єктів приватної охоронної діяльності. Недержавна охоронна діяльність потребує досконалішого правового регулювання, зокрема необхідно розробити і прийняти Закон України "Про недержавну охоронну діяльність", який повністю визначав би принципи, засади та компетенцію діяльності приватних охоронних організацій та відповідав би сучасному стану ринку охоронних послуг в Україні, адже приватні охоронні структури є важливою та необхідною частиною правоохоронної системи правової держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Каленяк В. Приватна охоронна діяльність: зарубіжний досвід та можливість його використання в Україні // Персонал. – 2007. - №5.
3. Курило В.І. Правові засади охоронної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005.– 182 с.

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Парасюк В. Ю., студент V курсу історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Городецька І.А., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

У сучасній правовій науці є актуальним розв'язання проблем концептуального та методологічного характеру, загальних для сфер теорії та практики. На сьогоднішній день єдиним засобом пошуку й упровадження в умови українського суспільства сучасних механізмів організації і управління суспільними процесами є наукове пізнання об'єктивної дійсності. Досить вагомим аспектом у методології розвитку публічного права є зміни процесів і систем у соціумі. Саме методологія повинна забезпечити дослідження процесів і явищ у середовищі й системі на основі утвореної моделі системи. Правова організація явищ і процесів у соціальній системі підвищує ефективність функціонування такої системної моделі [1, с. 330].

З точки зору законодавства наука сучасного публічного права досить повільно розвивається в двох напрямках: теоретичному та методологічному. Такий стан, на думку деяких авторів, обумовлений низкою причин: 1) "криза" в розвитку теорії права (не створюється нова система для розв'язання існуючих проблем і реалізації нових завдань, які з'являються у правовій сфері); 2) у правовій науці не застосовуються нові методології; 3) філософія та методологія права бідна на джерельну базу, в якій би пропонувалися нові підходи до вивчення публічного права; 4) відсутня цілісна концепція наукового дослідження та новизни в теорії публічного права. Така обмеженість дослідження показує що в законодавстві відсутня нова концепція розвитку сучасної юридичної науки [2, с. 18]. Для того, щоб створити нову теорію права, потрібно змінити сам об'єкт і предмет права. Об'єкт не повинен обмежуватися лише правовою матерією. Він повинен перш за все включати суспільну діяльність, яка в свою чергу безпосередньо пов'язана з юридичною матерією. Тому об'єктом вивчення публічного права повинна бути суспільна діяльність людей, пов'язана з правом. Саме правова організація діяльності органів влади є найважливішою та найсуттєвішою складовою публічного права. Вона поєднує різні підсистеми й напрямки діяльності соціальної системи. Можна говорити, що правова організація діяльності забезпечує ефективність та цілісність систем норм права. За допомогою публічного права регулюється весь процес державно-правової організації соціальних систем, тому тут важливе значення має правова організація управління, без якої знижується ефективність діяльності державних органів. Держава, політика та управління повинні виступати як засіб проведення в життя публічного права як гарант справедливості у законодавчо-виконавчій діяльності [3, с. 7]. Основною рисою публічного права є те, що воно регулює діяльність органів державної виконавчої влади. Публічне право містить в собі

певну специфіку та складність. Вони полягають в тому, що об'єктом регулювання даного права є публічна діяльність органів влади з реалізації державного управління. Спочатку утворюють публічну діяльність, а вже потім за допомогою права її організують [4, с. 5].

Слід погодитись з позицією, згідно якої право активно впливає на підвищення рівня організованості та ефективності діяльності, на подальший розвиток економіки, науково-технічного прогресу, культури, на охорону й раціональне використання ресурсів, на підвищення рівня життя народу. Крім того, це сприяє посиленню і використанню організуючого потенціалу права. Існує декілька напрямів, за якими досліджують правову організацію адміністративної діяльності. Серед них виділяють такі: система і правова діяльність органів виконавчої влади і місцевого самоврядування або правова діяльність публічної влади і система нормативно-правових актів, що закріплюють організаційну єдність і функціонування соціальної системи та процесів у ній. Поняття "правова організація" має універсальний характер, його можна розглядати як складну категорію взаємодії права й держави, права і влади, права й закону, права й управління, їх співвідношення.

Деякі науковці підставно вважають, що правова організація – це набуття певної якості процесів і систем за допомоги та у сфері дії права [5, с. 37]. Основною складовою правової організації є система, де право представлено елементами діяльності складових соціуму, зокрема органів публічної влади. Перед тим, як розглядати певний соціальний об'єкт, його передусім має бути представлено через певні процеси (діяльності), які пов'язані між собою. Об'єкт організації визначається залежно від обраного (основного) процесу. У нормативно-правових актах, які мають процедурний, стратегічний та процесуальний характер, унормовуються норми діяльності. Тут визначаються основні елементи системи діяльності (матеріал, права, обов'язки, засоби і способи, продукти діяльності). Ці елементи подаються в системі нормативно-правових актів із питань регулювання певного виду державної справи. В основу нормування потрібно закладати загальну схему норм діяльності органу виконавчої влади щодо реалізації суспільних функцій держави. Саме із сукупності організованих унормованих дій складається унормована система діяльності. У цьому випадку можна говорити про правову організацію діяльності органу публічної влади [6, с. 668].

Список використаних джерел:

1. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: монографія / В. М. Селіванов.– К. : Ін Юре, 2002.– с. 330
2. Селіванов В. Від "здорового глузду" до теорії державного управління / В. М. Селіванов, В. В. Цветков // Право України. – 2001.– № 5.– С. 18–23.
3. Самсонов В. Н. Административное законодательство : понятие, содержание, реформа / В. Н. Самсонов.– Харьков: Основа, 1991.– 120 с.
4. Административное право зарубежных стран : Учебное пособие / Под ред. А. Н. Козырина.– М. : СПАРК, 1996.– 229 с.
5. Кунев Ю. Д. Об'єкт правознавства : системодіяльнісний підхід / Ю. Д. Кунев // Право України.– 2008.– № 3.– С. 35–38.

6. Харитонova О. І. Сутнісні ознаки адміністративного права як галузі публічного права / О. І. Харитонova // Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова.– К. : Ін-Юре, 2002.– 668 с.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ

*Глухенька В.О., студентка
Ніжинського обласного педагогічного ліцею
Чернігівської обласної ради
Науковий керівник: Дудченко О.С., к.ю.н, доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Тваринний світ є одним з найуразливіших компонентів навколишнього природного середовища і виконує у життєдіяльності людини та розвитку суспільства важливі функції [1, с. 110]. У наш час зростають випадки жорстокого та не гуманного ставлення по відношенню до тварин. Це свідчить про падіння принципів моральності по відношенню до братів наших менших, а також визначає схильність людей до проявів агресії. Підсилюють цю проблему так звані "догхакери", які розповсюджують відео та інформацію про те, як різні люди знущаються над тваринами, цим самим закликають нас до такого ж поводження. Головна проблема тут постає навіть не в моральності, а в некарності правоохоронними органами даних дій, через неусвідомлення даної загрози.

Опитування проведене Н.С.Бондаренко показало, що 34% людей стверджували, що для того, щоб зменшити випадки таких знущань потрібно посилити відповідальність за такі дії [2, с. 74]. Це дасть змогу показати людям, що за таку поведінку теж передбачені покарання.

Загалом, ті чи інші проблеми відповідальності за жорстоке поводження з тваринами досліджувались такими науковцями, як Н.С. Бондаренко, Р.В. Вереша, І.А. Головка, І.А. Городецька, В.А. Зуєв, В.І. Книш, І.І. Лобов, В.О. Морозова, В.В. Шеховцов, К.В. Ящук та іншими.

Стандарти гуманного поводження з тваринами закріплені Європейською конвенцією про захист тварин при міжнародному перевезенні 1968 р, Конвенцією 1979 р. про охорону дикої флори, фауни та природних середовищ в Європі, а також Європейською конвенцією про захист домашніх тварин 1987 р. та іншими нормативно-правовими актами.

В Україні зазначені проблеми регламентуються законами України "Про захист тварин від жорстокого поводження" від 26 лютого 2006 р., "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про ветеринарну медицину", Кримінальним Кодексом України (ст. 299), Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 89).

Жорстоке поводження з тваринами суперечить, як моральним принципам так і чинному законодавству. Це викладено в ст. 35 Закону України "Про захист

тварин від жорстокого поводження", яка передбачає, як кримінальну так і адміністративну відповідальність за порушення даного Закону у частині жорстоке поводження з тваринами.

Відповідно до Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження" жорстоке поводження – не пов'язані з самообороною дії людини, що наносять шкоду тваринам, викликають у них фізичні або психічні страждання. Жорстокість полягає не лише в заподіянні тварині болю, але і у залякуванні, поставленні тварин у небезпеку, залишенні їх у ситуації, що викликає надмірні чи невинуваті страждання, залишенні домашніх тварин без нагляду. Жорстоким поводженням можна назвати такі дії, як: побої, залякування, катування, бої з участю тварин, годування їх іншими тваринами; поранення, та каліцтво тварин, яке не є законодавчо допустимою процедурою чи експериментом над нею; усі експерименти, які проводяться з порушенням положень чинного законодавства; неправильне транспортування тварин, тобто транспортування тварин, яке викликає у них стрес; неправильне утримування тварин, тобто перебування тварин у неприродному положенні, що викликає біль, пошкодження тіла або смерть; жорстокі способи виховання та годування тварин; примус тварин до перевезення занадто важкого вантажу; використання у роботі чи спортивно-видовищних цілях поранених тварин, та тварин з фізичними вадами; окремі види дресирування тварин, що заборонені законом; використання тварин у пересувних звіринцях; виловлювання тварин за допомогою мисливських принад та вибухових речовин; відловлення диких тварин собаками; добування дитинчат тюленя, забій палицями; вбивство китів і дельфінів; вилов птахів; весняне полювання; руйнування місць проживання тварин (нір, гнізд, мурашників, і т.д.); вилов риби за допомогою рибацького гачка та підводне полювання; звіриництво; стрільба по живих голубах (садкова стрільба); залишення тварин без належного догляду; покидання домашніх тварин; патологічне накопичення тварин; використання отрути для польових гризунів; порушення гігієнічних норм утримання тварин; дії які заподіюють біль, стрес та калічення тварин [3].

Відповідно до статті 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення, жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі, – тягнуть за собою накладення штрафу від дев'яти до двадцяти одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян [4].

Суб'єктом даного правопорушення виступає осудна особа, яка досягла шістнадцяти років. Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу.

Об'єктом цього правопорушення виступають суспільні відносини у сфері охорони тварин. Дикими тваринами, відповідно до Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження", є тварини, природним середовищем існування яких є дика природа, у тому числі ті, які перебувають у неволі чи напіввільних умовах [3].

Отже, як слушно зазначає Р.В. Вереша, поводження з тваринами є важливою стороною діяльності людини, яке зачіпає інтереси і почуття багатьох людей, відображається на морально-етичному, соціальному і економічному житті нашого суспільства [5, с. 54].

Список використаних джерел:

1. Городецька І.А. Деякі аспекти адміністративної відповідальності за жорстоке поводження з дикими тваринами / І.А. Городецька // *Právna veda a prax : výzvy moderných európskych integračných procesov : zborník príspevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie, 27-28 novembra 2015 r.* – Paneuropska vysoka škola, Bratislava, Slovenská republika – 2015. – С. 109–112.
2. Бондаренко Н.С. Порівняльно-правова характеристика адміністративних стягнень за жорстоку поводження з тваринами (за законодавством України та окремих країн СНД) / Н.С. Бондаренко // *Юридична наука.* – 2012. – № 3. – С. 74–80.
3. Про захист тварин від жорстокого поводження : Верховна Рада України; Закон від 21.02.2006 № 3447-IV. (Голос України від 05.05.2006 – № 82). Редакція від 09.12.2015 [Електронний ресурс] : Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. (Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 – 1984 р., № 51, стор. 1122). Редакція від 02.11.2016 [Електронний ресурс] : Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>
5. Вереша Р. В. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами (порівняльно-правовий аспект) / Р. В. Вереша // *Вісник Академії адвокатури України.* – 2014. – Т. 11, № 1. – С. 53–61.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ "ПРАВознавство"

*Горященко К. В., студентка V курсу
історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: **Городецька І.А.,** к.ю.н., доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин і ситуацій. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмій, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає учителю можливість стати справжнім лідером дитячого колективу [1, с. 15]. Технологій інтерактивного навчання існує величезна кількість. Кожний вчитель може самостійно вигадувати нові форми роботи із класом.

Вид роботи, які можна використовувати під час викладання курсу "Правознавство" в загальноосвітніх закладах:

- технологія "Акваріум" полягає в тім, що декілька учнів розігрують ситуацію в колі (адміністративне правопорушення), а інші спостерігають і аналізують;

- "Броунівський рух" – припускає рух учнів по всьому класі з метою збору інформації із запропонованої теми (наприклад, "Право і закон").

- "Займи позицію". Зачитується яке-небудь твердження з правової дисципліни відповідно до теми уроку і учні повинні підійти до плаката зі словом "так" або "ні". Бажано, щоб вони пояснили свою позицію.

- "Свіча". По колу передається запалена свіча і учні висловлюються про різні аспекти навчання запропонованої теми уроку з правознавства;

- "Розігрування правової ситуації по ролях". Мета розігрування – визначити ставлення до конкретної життєвої ситуації, набути досвіду шляхом гри. Якщо ви берете участь у рольовій ситуації, ви повинні: чітко дотримуватися своєї ролі; намагатись слухати партнерів по грі та вчителя; не коментувати дії інших, знаходячись у ролі; намагатись поставитися до своєї ролі як до реальної життєвої ситуації, в яку ви потрапили; вийти з ролі по закінченню сценки; взяти участь в обговоренні розіграної ситуації та поділитися своїми відчуттями під час перебування в ролі [2, с. 79-80].

Інтерактивні технології навчання стимулюють пізнавальну діяльність і самостійність учнів. Ця модель бачить спілкування в системі учень-вчитель, наявність творчих (часто домашніх) завдань як обов'язкових. Інтерактивна модель своєю метою ставить організацію комфортних умов навчання, при яких усі учні активно взаємодіють між собою. Інтерактивна творчість вчителя й учня безмежна. Важливо тільки вміло направити її для досягнення поставлених навчальних цілей [3, с. 56].

Для застосування інтерактивних технологій необхідно створити сприятливий психологічний клімат на уроці.

Серед інтерактивних методів навчання існує і такий метод як "асоціативний куц". Зупинімось детальніше на методі побудови "асоціативного куца". На початку роботи вчитель визначає одним словом тему, над якою проводитиметься робота, а учні згадують, що виникає в пам'яті стосовно цього слова. Спочатку висловлюються найстійкіші асоціації, потім – другорядні. Учитель фіксує відповіді у вигляді своєрідного "куца", який поступово "розростається". Цей метод універсальний, адже може використовуватися під час вивчення будь-якої навчальної дисципліни і на всіх етапах уроку. На уроках права побудова "асоціативного куца" може бути схемою, що поступово складається учнями під керівництвом учителя.

Під час вивчення теми "Право на працю в Україні" вчитель, пояснюючи, проводить досліди з метою визначення складу даного права і визначення основних прав людини і громадянина стосовно його праці у відповідній галузі. У підсумку будується "асоціативний куц" [5, с. 72].

"Робота в парах". Роботу в парах можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань тощо. Робота в парах дає учням час подумати, обміняти ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед класом. Вона сприяє розвитку навичок

спілкування, вміння висловлюватись, критичного мислення, вміння переконувати й вести дискусію. Під час роботи в парах можна швидко виконати вправи, які за інших умов потребують значної витрати часу. Серед них можна назвати такі:

- обговорити текст, завдання;
- узяти інтерв'ю і визначити ставлення партнера до будь-якої поставленої проблеми;
- зробити аналіз чи редагування письмової роботи одне в одного;
- проаналізувати разом проблему, вправу;
- протестувати її, оцінити одне одного;
- дати відповіді на запитання вчителя;
- порівняти записи, що зроблені в класі.

Після низки питань учень робить висновки і підсумовує сказану інформацію. Тобто відбувається перевірка знань двох учнів одночасно. Ще можливо під час роботи в парі обговорювати відповідний текст підручника стосовно тем з курсу правознавства, при цьому вчитель може задати запитання, а учні по черзі доповнюючи один одного відповісти відповідно до тексту і поділитися власними роздумами [6, с. 19].

"Робота в групах". Робота в групах надає всім учасникам можливість діяти, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (зокрема, відпрацювання прийомів активного слухання, прийняття спільного рішення, узгодження різних поглядів). Роботу в групах слід використовувати тоді, коли необхідно розв'язати проблему, з якою важко впоратись індивідуально та коли одним із очікуваних результатів є набуття навичок роботи в команді. Величезним позитивом даного виду навчальної діяльності є залучення абсолютно всіх учнів класу у спільну роботу. Труднощі полягають в умінні вчителя організувати роботу учнів і привчити їх до такої роботи як постійної [7, с. 10].

На інтерактивних уроках розвиток комунікативних умінь і навичок учнів здійснюється як в спілкуванні мікрогрупи, так і в діалозі між групами. Ефективність роботи кожної групи залежить від того, наскільки вдасться реалізувати дві основні функції навчання в діалоговому режимі: вирішення навчальних завдань і вияв підтримки членів групи в ході спільної роботи [8, с. 11]. При організації інтерактивного навчання вже на етапі формування груп вчитель повинен потурбуватися про емоційний клімат мікрогруп, бажання і можливість членів групи підтримати один одного. Отож, є велика проблема у створенні груп. Іноді пропонується учням об'єднатись "за бажанням". Але існують мінуси такого об'єднання: формуються групи, не рівні одна одній за силою, тому результати можуть значно відрізнятись (хоча, це варіант для організації диференційованого навчання). Є думка, що сильних дітей не завжди варто прикріпляти до "слабших", їм потрібен партнер рівної сили. Слід також враховувати і зміст завдання для роботи в групі. Вчитель може в кожному групі помістити учня з різко іншими поглядами на проблему, щоб обговорення було "живим" і цікавішим. Зрештою, є багато ігрових способів створення груп [9, с. 20].

Отже, звичайно, хотілося б, щоб форми навчання застосовувались широким колом вчителів і з різних предметів. Тому закладати основи такого навчання

потрібно вже у початкових класах, що не можливо для правової дисципліни, оскільки вона починає викладатися лише в 9 класі. Але як ми побачили з вище наведених прикладів, що при вивченні курсу "Правознавство" методи інтерактивного навчання використовуються, і, навіть досить доцільно і аргументовано.

Список використаних джерел:

1. Кларин М. В. Інтерактивне обучение – інструмент обучения нового опыта // Педагогика. – 2000. – № 7. – С.12–18.
2. Комар О. Інтерактивні технології – технології співпраці // Початкова школа. – 2005. – № 2.
3. Комар О. Навчання школярів за інтерактивними методами // Рідна школа. – 2006. – № 5. – с. 57–60.
4. Кондратюк О. Інноваційні технології в початковій школі. – К. : Шк. Світ, 2008. – 250 с.
5. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів // Відкритий урок. – 2002. – № 5–6. – С. 7–10.
6. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання : Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь // Дивослово. – 2004. – № 10. – С. 2–11.
7. Курінчук Л. "Мозкова атака" // Шкільний світ. – 2002. – № 15. – С. 3.
8. Максимюк С. П. Педагогіка : Навчальний посібник. – К. : Кондор, 2005. – 667 с.
9. Махмутов М. І. Сучасний урок. – М., 1985.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СПІВРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

*Марченко В.С., студент V курсу історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: **Городецька І.А., к.ю.н., доц.,**
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Сьогодні є досить поширеною практика запозичення досвіду функціонування державного механізму та правової системи розвинених демократій Заходу. Використовується спосіб гармонізації норм українського законодавства та демократичних систем. Природа такого запозичення та її глибока суть обумовлюють досить велику увагу багатьох науковців і практиків. Їх цікавить саме проблема гармонізації норм у різних правових системах, адже від якості цього процесу залежить успіх демократичних перетворень. Саме гармонізація норм та її кінцева мета слугують установленню та реалізації цінностей і стандартів, оскільки вони визначатимуть завершений образ правової системи України.

Співпраця України та ЄС почалась ще у 80-х роках, коли Україна перебувала в складі СРСР. Коли Україна стала незалежною державою, ці відносини стали самостійними. Україна стала однією з перших країн колишнього СРСР, з

якою ЄС уклав угоду про партнерство і співпрацю [1]. Угоду було підписано 14 червня 1994 року і ратифіковано Верховною Радою України 10 листопада 1994 року [2]. Цей нормативно-правовий акт містив одну особливість – терміновий характер (10 років). По закінченню зазначеного терміну, якщо сторони не забажають припинити його дію, він буде продовженим автоматично. Ця угода повинна була започаткувати співпрацю України та ЄС у чітко визначених сферах. Існують чітко виділені цілі створення даної угоди: розвиток політичних відносин через постійний діалог із політичних питань; сприяння торгівлі та інвестиціям; забезпечення основ для взаємовигідної економічної, соціальної, фінансової співпраці, науково-технічної та культурної співпраці; підтримка України у здійсненні демократичних реформ з метою створення демократичної держави. Дана угода регулює питання політичного діалогу, торгівлі товарами, умови провадження підприємницької діяльності й захисту інвестицій, співпрацю у сфері законодавства, а також інші питання економічної співпраці ЄС та України (відповідно до статей 181 і 308 Договору про співдружність) [3]. Передбачені угодою умови, вимагали подальшої нормативізації відносин. Це обумовило появу низки нормативно-правових актів. Існування таких нормативно-правових актів оформило нормативно-організаційний механізм взаємин між Україною та ЄС та стало наслідком пошуків Україною інтеграційних шляхів у Європу. Основними напрямками інтеграційного процесу стали: адаптація законодавства, економічна інтеграція, галузева співпраця. У свою чергу були встановлені основні пріоритети діяльності й компетенція органів виконавчої влади для створення умов, необхідних для повноправного членства України до ЄС [4]. Обов'язковою умовою для вступу є адаптація українського законодавства до законодавства ЄС (Копенгагенські критерії) [5]. Таким нормативно-правовим актом стала постанова Кабінету Міністрів України "Про встановлення механізму адаптації законодавства України до законодавства ЄС" від 12 липня 1998 р., у результаті чого було створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС і Міжвідомчу координаційну раду з адаптації законодавства. Своє логічне завершення організаційне оформлення механізму адаптації законодавства знайшло в Законі України "Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС" від 18.03.2004 р., де було чітко окреслено етапи адаптації, інституційний механізм, засоби забезпечення програми. Цією угодою регулюється й існуюча сфера торговельних відносин між ЄС та Україною [6, 7]. Результатом цих відносин стало встановлення статусу найбільшого сприяння в торгівлі. Але на даному етапі виникли певні проблеми, адже Україна не була членом ВТО. Виконання цих принципів сприяло би вступові до цієї організації. Цю групу відносин регулюють такі нормативно-правові акти: Закон України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", Закон України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту".

Нову стратегію відносин з Україною було запропоновано ЄС у рамках "Програми сусідства" (2004 р.), що фактично констатувало виведення України зі сфери найближчих перспектив можливого членства, але не перекреслювало

європейських прагнень України. Такий хід подій свідчив про відсутність у керівництва України політичної пріоритетності й визначеності у співпраці з ЄС. Пошуками оптимальних відносин з ЄС характеризується 2005 та 2009 роки. Даний період можна охарактеризувати як час поглиблення економічних зв'язків та налагодження політичних. Проте, і в цьому випадку далася ознаки невизначеності українського керівництва в питанні вибору стратегії відносин із ЄС. Ці процеси було заморожено аж до 2010 року в очікуванні змін українського політикуму. Подальші зміни призвели до скептичного ставлення по відношенню до євро перспектив України. На сучасному етапі бажання наблизити правове регулювання різних суспільних відносин України з правовим регулюванням у країнах-членах ЄС являється на просто вимогою часу у зв'язку з реформуванням нових відносин на геополітичній мапі світу, а й необхідною закономірністю розвитку внутрішньої та зовнішньої функцій державної політики України.

Список використаних джерел:

1. Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною від 14 червня 1994 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2001. – № 3. – С. 194.
2. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Закон України від 10 листопада 1994 р., №37/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст. 415.
3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/998_012/page2.
4. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу : Затв. Указом Президента України від 11 червня 1998 р., № 615/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 24. – С. 870.
5. Копенгагенські критерії членства в Європейському Союзі (інформаційно-аналітична довідка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/19083.htm>.
6. Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 1998 р., № 852 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/852-98-п>.
7. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р., № 1496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [\">http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п.\](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п)

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Іванова А. С., студентка V курсу історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Городецька І. А., к.ю.н, доц.,
доцент кафедри політології та права
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Результати інтелектуальної діяльності визначають подальший прогрес та економічний розвиток держави, а також рівень моральності суспільства. Від рівня інтелектуального потенціалу суспільства та його культурного розвитку, залежить рішення економічних проблем. Наука і культура будуть розвиватися, за наявності низки факторів, одним з яких є надійний захист прав інтелектуальної власності.

При цьому найгостріше стоїть питання про ефективний захист об'єктів авторського права і суміжних прав. Так, згідно з проведеним дослідженням компанією IDC, в 2010 р. рівень піратства в Україні становить 85 %, а у червні 2011 р. показав зростання ще на 1 % тобто 86 %, що є одним і найвищих у Європі, а втрати національної економіки від комп'ютерного піратства сягали понад 450 млн. доларів на рік. Зниження рівня піратства в Україні лише на 10 % збільшить надходження до держбюджету на 116 млн. доларів і забезпечить робочі місця для 6 тис. висококваліфікованих фахівців ІТ-сектора [5, с. 248].

Все вищесказане обумовлює актуальність дослідження питання відповідальності за порушення права інтелектуальної власності.

Свої дослідження у сфері інтелектуальної власності в різні періоди робили таку науковці, як: Б. Антімонов, Г. О. Андрощук, Ю. Л. Бошицький, В. С. Дроб'язко, Р. О. Денисова, В. О. Жаров, О. С. Іоффе, А. П. Сергєєв, Р. О. Стефанчук, Р. Б. Шишка та інші. Питання юридичної відповідальності за порушення авторських прав у своїх працях досліджують: О. А. Підпригора, С. Д. Святоцький, І. В. Венедіктов, О. В. Розгон та ін. Зважаючи на значний внесок цих дослідників, слід зазначити, що їх напрацювання не охоплюють усіх аспектів з даної проблеми. Це, в свою чергу, дає змогу продовжувати наукові дослідження в цьому напрямі.

Загалом під правопорушенням у теорії права розуміють суспільно небезпечне або шкідливе діяння, яке порушує норму права. Його характерною особливістю є протиправність дії або бездіяльності суб'єкта суспільних відносин. Наслідком порушення права інтелектуальної власності є настання цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності.

Відповідно до Закону України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (із змінами і доповненнями) порушенням авторського права є:

– вчинення будь-яких дій, які порушують особисті немайнові права та майнові права авторського права;

– піратство у сфері авторського права, тобто опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних);

– плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

– ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних);

– вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права;

– підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами;

– розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права, з яких без дозволу суб'єктів авторського права вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі [5, с. 249].

Порушення прав інтелектуальної власності тягне за собою накладення адміністративних стягнень.

У літературі справедливо зазначається, що вони посідають особливе місце в системі примусових заходів. Особливість заходів адміністративного стягнення полягає в тому, що вони мають яскраво виражений "санкційний характер", цим різняться від інших видів примусових заходів [3, с. 163].

За сучасних умов адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкти права інтелектуальної власності передбачена рядом статей Кодексу України про адміністративні правопорушення – ст. ст. 51- 2, 164- 3, 164- 6, 164- 7, 164-9, 164-13 та ст. 345 Митного кодексу України (ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території з комерційною метою товарів із порушенням права інтелектуальної власності) [2, с. 70].

Аналіз санкцій зазначених статей показує, що до осіб які, вчинили вищеназвані правопорушення, можуть бути застосовані грошові та майнові стягнення. З поміж них такі, як штраф та конфіскація предмета, що став знаряддям здійснення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення.

Стаття 51-2 КУпАП містить перелік неправомірних дій в сфері права інтелектуальної власності, за які передбачається адміністративна відповідальність. Відповідно до статті 24 КУпАП захист прав здійснюється шляхом проведення адміністративних процедур, таких як: вилучення або конфіскація контрафактної продукції та обладнання, що використовується для її виготовлення, виправні роботи, адміністративний арешт або накладання адміністративних штрафів [4].

Для забезпечення ефективного захисту права інтелектуальної власності в адміністративному порядку та реалізацію державної політики в означеній сфері спрямована діяльність таких органів державної влади, як Міністерство освіти і науки України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Антимонопольний комітет України та інших. Ці державні органи в межах своєї компетенції вирішують питання, пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку, забезпечують створення і ефективне

функціонування механізмів захисту прав інтелектуальної власності, а також контроль за дотриманням норм законодавства в цій сфері [1].

Так, Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" [6] закріплює перелік дій, вчинення яких є прикладом недобросовісної конкуренції та за які передбачається адміністративна відповідальність. Такими діями є, наприклад, неправомірне використання ділової репутації суб'єктів господарювання, створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Закон України "Про Інформацію" [7] закріплює положення про відповідальність за порушення законодавства про інформацію. Згідно з положенням статті 27 Закону порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність.

На сьогодні існуючий інститут адміністративно-правової відповідальності за правопорушення в сфері права інтелектуальної власності виступає гарантом забезпечення виконання органами влади своїх безпосередніх функцій та обов'язків в даній сфері та слугує важелем ефективності попередження правопорушень та забезпечення належної охорони об'єктів інтелектуальної власності. Сфера адміністративних правопорушень права інтелектуальної власності потребує узгодженої та скоординованої діяльності органів влади щодо здійснення превентивної функції в даному напрямку, а також введення ефективних засобів адміністративного примусу для забезпечення охоронності прав власника результатів інтелектуальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні. Навч. посіб. – К. : Інститут інтелектуальної власності : 2006. – 88 с.
2. Жаров В. Як захистити інтелектуальну власність // Юридична газета – № 11 (95) від 15.03.2007. – [Електронний ресурс] : <http://www.yur-gazeta.com/article/1111/>
3. Матіос А. В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. – К. – Знання 2007. – 223 с.
4. Римарчук Г. С. Адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності. – [Електронний ресурс] : <http://intkonf.org/rimarchuk-g-s-administrativni-pravoporushennya-v-sferi-intelektualnoyi-vlasnosti/>
5. Рудник Т. В. Проблеми права інтелектуальної власності. – [Електронний ресурс] : http://kul.kiev.ua/images/chasop/2012_2/248.pdf
6. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" від 07.06.1996 р. – [Електронний ресурс] : http://sips.gov.ua/ua/normative_acts.html
7. Закон України "Про Інформацію" від 02.10.1992. – [Електронний ресурс] : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2657-12>

КОНСТИТУЦІЯ ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Бобок М.О., студентка історико-юридичного факультету
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Науковий керівник: Гесць І.В., к.ю.н., доцент кафедри політології та
права Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

Конституційне право України – провідна (фундаментальна) галузь національного права, яка являє собою сукупність правових норм, перш за все принципів і норм конституції, які закріплюють основи політичної та економічної організації суспільства, форму держави, порядок і принципи формування та компетенцію органів державної влади, основи правового статусу людини і громадянина [3, с. 20].

Роль прийняття Основного Закону для розвитку публічного права як науки не можна применшувати, адже саме конституція постає основним джерелом останнього, і законодавче закріплення основних принципів публічного права тільки посприє його входженню в життя суспільства. Як відомо, публічне право регулює насамперед відносини держави, її інститутів та громадянина, основною функцією публічно-правового регулювання є забезпечення гармонії та злагоди у суспільстві. Основною умовою та гарантією реалізації публічного права є стійкість суспільства та його життєдіяльність, функціонування інститутів політичної, економічної, соціальної сфер. А ці умови, в свою чергу, забезпечує конституція як основний закон будь-якої держави [1, с. 14].

У науці конституційного права прийнято виділяти наступні етапи конституційного процесу в Україні:

1) 16 липня 1990 р. – 26 жовтня 1993 р.

Початок роботи з підготовки Основного Закону України пов'язаний із прийняттям Декларації про державний суверенітет від 16 липня 1990 р. Значення Декларації важко переоцінити, оскільки вона визначила основні засади конституційного розвитку держави. 24 жовтня 1990 р. створено Конституційну комісію на чолі з Л.Кравчуком, який займав посаду Голови Верховної Ради УРСР. Конституційна комісія вже у червні 1991 р. розробила концепцію проекту Конституції України, яка загалом була ухвалена Верховною Радою. На основі концепції нової Конституції був підготовлений проект Основного Закону в редакції від 1 липня 1992 р., всенародне обговорення якого тривало з 15 липня до 1 грудня 1992 р. Документ передбачав двопалатний парламент і президентську республіку. Проте проект Конституції не дістав належної підтримки ні в громадян, ні в парламенті, тому був відхилений. Комісія, продовжуючи роботу над проектом Конституції, намагалася врахувати деякі положення альтернативних проектів конституцій, розроблених політичними партіями, відповідними науковими установами, окремими науковцями і політиками. Результатом плідної діяльності Конституційної комісії став проект нової Конституції України від 26 жовтня 1993 р., проте через протистояння гілок державної влади проект був відхилений, а конституційний процес практично призупинився [3, с.21];

2) 10 листопада 1994 р. – 8 червня 1995 р.

10 листопада 1994 р. створено нову Конституційну комісію, співголовами якої стали новообраний Президент України Л.Кучма та Голова Верховної Ради України О.Мороз. Через протистояння співголів Конституційної комісії роботу останньої визнати ефективною досить важко. У глави держави і парламенту було неоднакове бачення щодо майбутньої форми державного правління України, порядку розподілу повноважень між органами державної влади, механізму формування уряду та ін. Президент України Л.Кучма у грудні 1994 р. вніс на розгляд Верховної Ради України конституційний законопроект "Про державну владу і місцеве самоврядування". Законопроект передбачав суттєве збільшення повноважень глави держави: Президент України набував статусу глави виконавчої влади, отримував право без узгодження з парламентом формувати уряд, практично підпорядковував собі систему місцевих органів влади – місцеві державні адміністрації. Проте під час голосування в парламенті, яке відбулося 18 травня 1995 р., цей законопроект не набрав конституційної більшості голосів народних депутатів України [1, с. 15].

Не допоміг розв'язати проблему протистояння й указ Президента України про організацію опитування громадської думки: "Кому ви довіряєте – Президенту чи Верховній Раді?". Результати такого опитування згідно з чинною Конституцією не могли бути обов'язковими, тобто імперативними, тому що глава держави без згоди парламенту не мав права призначати референдум.

Конфлікт між главою держави і парламентом практично призупинився завдяки Конституційному договору між Верховною Радою України та Президентом України "Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України" від 8 червня 1995 р. Укладення Конституційного договору було вкрай необхідним, оскільки діюча Конституція Української РСР через внесення до неї значної кількості змін та поправок містила низку суперечностей, що лише посилювало політичну кризу в державі.

У Конституційному договорі зазначалося, що на період до прийняття нової Конституції України організація та функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування здійснюються на засадах, визначених Законом України "Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні" від 18 травня 1995 р. З моменту прийняття Конституційного договору діяли тільки ті положення Конституції Української РСР, які не суперечили положенням названого Закону [2, с. 113].

3) 8 червня 1995 р. – 28 червня 1996 р.

Цей період відзначився поживавленою активністю конституційного процесу. 24 листопада 1995 р. для підготовки проекту нової конституції створено Робочу групу у складі Конституційної комісії. Результатом її діяльності став підготовлений проект конституції від 20 березня 1996 р. Проте політичні сили в парламенті не були задоволені змістом цього документа, тому для його доопрацювання Верховна Рада України 5 травня 1996 р. створила Тимчасову спеціальну комісію. Спільними зусиллями спеціальної комісії та Верховної Ради України став підготовлений новий конституційний законопроект, винесений на голосування в парламенті.

Верховна Рада України 28 червня 1996 р. прийняла Конституцію України, яка була офіційно оприлюднена 14 липня 1996 р.;

4) 28 червня 1996 р. – теперішній час.

Якщо говорити про спроби внесення змін до Конституції України, то таких спроб не було перші п'ять років після її прийняття. Проте, починаючи з 2002 р. активізувалася діяльність з розробки нових законопроектів про внесення змін до Конституції України. Лише в 2002-2004 р.р. розроблено понад десять таких законопроектів, значна частина яких виносилася на розгляд Верховної Ради України.

Один із таких законопроектів "Про внесення змін до Конституції України" 8 грудня 2004 р., набравши необхідну кількість голосів у Верховній Раді України, став законом. Закон передбачив зменшення обсягу повноважень Президента України, розширення контрольних та установчих повноважень парламенту щодо Кабінету Міністрів України, у зв'язку з чим форма правління в державі із президентсько-парламентської трансформувалася в парламентсько-президентську. Результатом конституційних змін стала не стільки стабільність у суспільстві, як політична криза [2, с. 18].

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 30 вересня 2010 р. № 20-рп/2010 у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 р. №2222-ІУ (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) визнав останній таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття. Оскаржуваний закон втратив чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього рішення, у результаті чого почала діяти Конституція України від 28 червня 1996 року [3, с. 23]. Конституційні процеси і нині продовжують активно розвиватися.

Отже, прийняття Конституції України стало непересічним фактом у розвитку конституційного процесу на теренах Української держави. Нова конституція стала доказом здатності українського народу до державотворення та правотворення. Разом з тим конституційна реформа, під якою прийнято розуміти комплекс заходів та дій з удосконалення змісту Конституції України, не завершена.

Список використаних джерел:

1. Опришко В. Конституція України – основа розвитку законодавства // Право України. – 1997. – № 8. – С. 14–18.

2. Опришко В. Доповідь на конференції "Теоретичні та практичні питання реалізації Конституції України: Конституція України – основа розвитку законодавства" // Право України. – 1997. – №8. – С. 18–20.

3. Погорілко В. Конституція і державне будівництво // Право України. – 1997. – № 2. – С. 20–23.

4. Шаповал В. Основний закон держави // Віче. – 1996. – № 3. – С.27–35.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ
СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

*Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Ніжин, 27 вересня 2016 р.)*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – Н. О. Борис

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура ComputerModern	Ум. друк. арк. 5,06	Електронне видання
Замовлення №	Обл.-вид. арк. 6,0	

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631) 7-19-72

E-mail: vidavn_ndu@mail.ru

www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.